

KULTÚRA

ROČNÍK XVI. – č. 13

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

26. JÚNA 2013

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

UŽ druhýkrát v pomerne krátkom čase francúzsky národ prejavil v Paríži svoj názor na vývoj ľudskej spoločnosti, na vývoj súčasnej demokracie pod vedením ľavice vo Francúzsku a Európe. Masová demonštrácia obyvateľstva v rozsahu, na aký nie sme zvyknutí - okolo milóna účastníkov!

Čo sa deje?

Všimnime si však, globalistické médiá v Európe i v Amerike uvádzajú počet účastníkov vyše stotisíc!

Na očiach sveta národ prehovoril a povedal jasné „nie“ nielen sobášom homosexuálnych párov, ale predovšetkým tomu, čo sa za týmto právnym aktom, ktorý bol napriek mohutnému protestu, odsúhlasený, skrýva: odmietnutie útoku menšinovej vôle časti obyvateľstva proti vôli väčšiny obyvateľstva Francúzska.

Ide o zrážku zdravého rozumu dedičov kresťanskej civilizácie s výhonkami civilizácie tzv. nového svetového poriadku, ktorý nastoľuje

Skúška rozumu?

Nová ľavica. Ide o skúšku demokracie, keď tzv. osvietená menšina presadzuje nové zásady usporiadania ľudskej spoločnosti, slobodu bez hraníc a zodpovednosti.

Menšie, skúšobné stretnutia medzi týmito dvoma pólmi sa už udiali na prelome tisícročí. Vteda sa uskutočnil vyše stotisícový protest Belgičanov v Bruseli proti zástancam pedofilnej deviácie a ich zločinom, keď sa zdalo, že Detroitove kriminálne činy za pomoci skorumpovaných úradníkov zostanú nepotrepané? Vtedy ešte zástancovia „novej morálky“ neprešli. Načas

EMIL VONTORČÍK

ustúpili, aby postupne pripravili nový útok. Dnes sme jeho svedkami.

Nielen v Belgicku a vo Francúzsku, ale skúšobné pokusy sme videli na vlastné oči aj u nás.

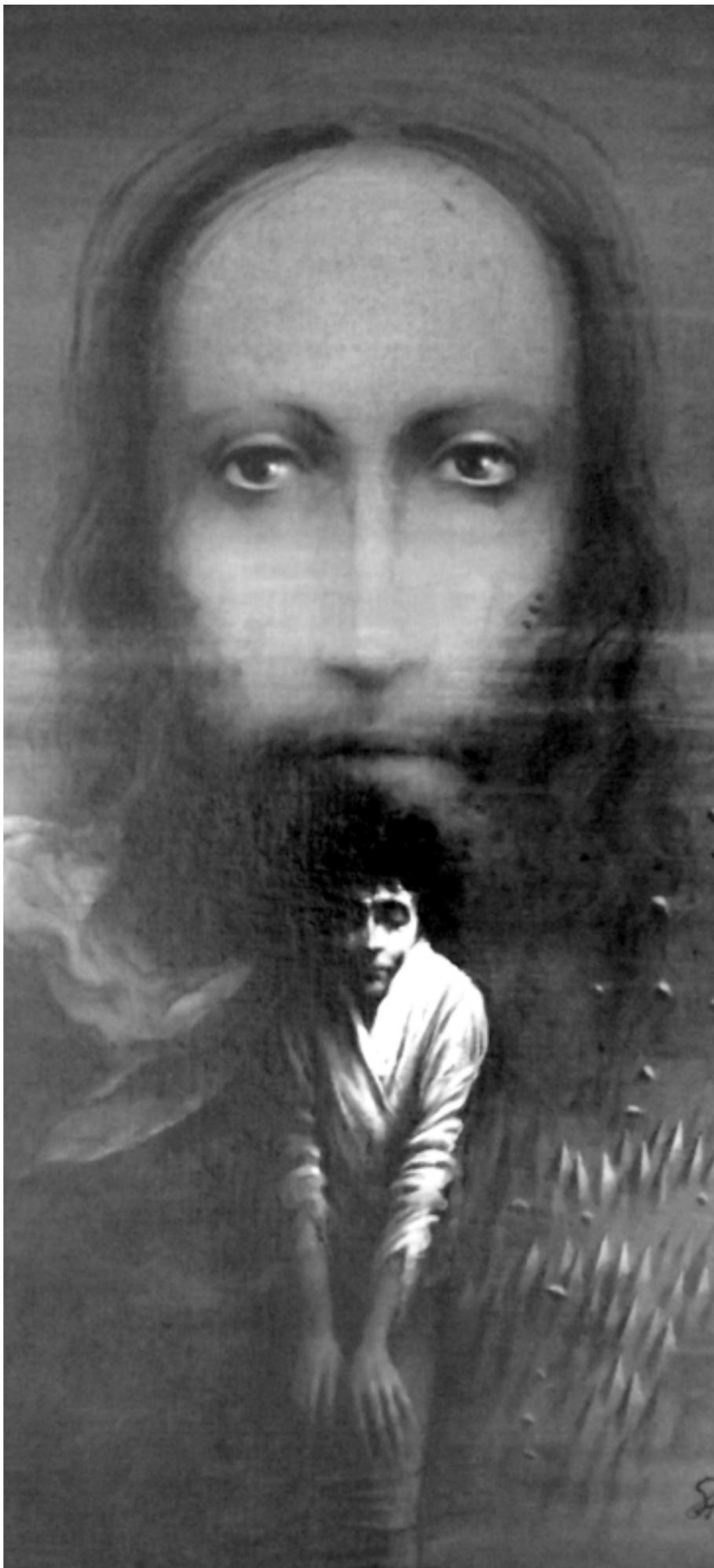
Každý kresťan so živou vierou si hrôzu tichej likvidácie demokracie mohol uvedomiť pri príležitosti MDD. Média pripomenuli chudobu, podvýživu, hlad, ktorému sú vystavené deti v rôznych častiach planéty. Nik však nevystúpil s požiadavkou na právo detí na zdravú kresťanskú výchovu, na ochranu pred únosmi, pochybnými adopciami, zneužívaním a mrzačením charakterov a duší v civilizovanej spoločnosti aj cez adopciu a výchovu detí v neprirodzených podmienkach párov rovnakého pohlavia. Tvárimo sa, akoby sa nás to netýkalo, až kým sa chápadlá spoločenského úpadku nedotknú nášho dieťaťa alebo vnúčaťa...

Ako to, že na prahu tretieho tisícročia sa nastoľujú takéto radikálne práva menšín, ktoré spochybňujú a doslova rúcajú základy doterajšieho civilizačného vývoja?

Takýto radikálny prevrat v civilizačnom vývine musel sa predsa pripravovať dlhodobo. Bolo treba najskôr vytvoriť intelektuálne centrá a malé sociálne predpolia na odskúšavanie celého procesu premeny spoločnosti.

Kto a kedy to začal?

(Pokračovanie na 3. strane)

Stano Dusík: Zmŕtvychvstanie. Som stále s vami

Euroantický priester je v závoze, o tom niet pochýb. Dovedli ho tam tí, ktorí sa nevedia vpratať do kože a vždy si namiesto kamenných tabúl s Desatorom, ktoré priniesol Mojžiš od Boha ako legitímáciu zdravého vývinu ľudstva, odlejú teľa zo zlata. Skeptickí k morálke, o existencii vyššieho zmyslu života nehovoriac, vymýšľajú si advokátske výkrutky, aby neboli povinní voči nikomu a ničomu, vytvárajú vízie utopického pozemského raja.

Darmo im ich babylonská veža padla, a padla už medzičasom mnohokrát, majú naporúdzí dostatok odpovedí, aby to nemuseli chápať ako Boží zásah, ako varovanie či trest. Stavajú tehličku po tehličke, vlastne už dnes skôr lejú zo železobetónu, svoje pevnosti klamstiev a podvodov.

Ak pripustia zmysel náboženstva, tak iba preto, aby ho limitovali potrebou ovládať.

Papagáy

TEODOR KRIŽKA

Zlých fanatikov, ktorí ešte nepochopili najnovšie vedecké poznatky, by najradšej zlikvidovali fyzicky. Naostatok majú v tom prav, robili tak celé stáročia. Uvedomili si však, že krv mučeníkov je ako zrno, z ktorého rastú klasy plné novej pšenice. Preto sa usilujú o iné - o smrť v očiach spoločnosti, o mravnú devastáciu, o zasievanie strachu, o rozklad autority.

Nič iné nie je za vypúšťaním všetkých temných vášní z Pandorinej skrinky. Gayovia sú iba nástroj, pakľuč k moci, olej do nového revolučného ohňa. Devastáciou morálky už rozvrátili staré kresťanské monarchie, no aj tento desivý výsledok sa im máli. Nestačili im prevraty, puče, diktatúry, dve svetové vojny, stovky vojen lokálnych. Stále sa nájde niekto, kto odhalí ich zločiny.

Zlo si totiž vo svojej pýche neuvedomuje svoju netvorivosť, neschopnosť prinášať kvalitu, že plody jeho stromu sú ťažké v žalúdku a hoci ich človek schuti zje, lebo na jazyku bývajú sladké, po čase ich s odporom vyvráti.

Tak to bude aj v prípade domnelých práv sexuálnych menšín, ktoré majú takú nebyvalú podporu, až ľlovek nadobúda istotu, že ide o spiknutie, o teroristický čin proti ľudstvu.

Keď som nedávno vo voľnej prírode uvidel medzi nádhernými vtákmi včelárkami zlatými papagája rozelu pestrú, ktorá zrejme niekomu uletela z kletky, napadla mi hyperbola: aj papagája by mali premenovať v rámci kultu politikorektnosti, ktovie či niekoho názov jeho druhu asociujúci „papa-gay“ neuráža...

Vo Francúzsku, kde sa začala likvidácia kresťanskej Európy, vyšlo do ulíc milión ľudí. Konečne! Verím, že obnova morálky sa môže začať práve tam, kde najviac zlyhala.

Bolo by lepšie, keby sme z tohto zlého ovocia vôbec nejedli a vytáli aj strom, ktorý také ovocie rodí. Ale ako to stojí v podobenstve o kúkolí?

V živote sme skúšaní všetkým, rovnako dobrým i zlým. Pre nevhodných je i dobro na ztratenie a verných zlo nezohne, nieže zlomí, dokonca ani za cenu života nie. Je iba na nás, či teda obstojíme. A ak zlyháme, aby sme svoje omyly naprávali.

www.kultura-fb.sk

8

Už dávno, avšak celkom určite od II. svetovej vojny, sa uplatňuje v medzinárodnom práve kategória zločinov, ktoré sú definované ako zločiny proti ľudskosti. Podľa Charty medzinárodného vojenského tribunálu z roku 1945 sú to „vraždy, vyhľadovanie, zotročovanie, deportovanie alebo iné ukrutnosti, páchané proti civilnému obyvateľstvu pred vojnou (teda aj v čase mieru - pozn. autora) alebo počas vojny, alebo prenasledovanie z dôvodov politických, rasových alebo nábo-

Nepotrestané zločiny proti ľudskosti

ženských, ktoré boli spáchané v súvislosti so zločinom proti mieru alebo s vojnovým zločinom. A „Trestu podliehajú tak priami páchatelia, ako aj organizátori podnecovatelia a spoluvinníci, ktorí sa zúčastnili na zosnovaní alebo vykonávaní spoločného plánu alebo sprisahani na spáchanie niektorého z týchto zločinov“.

Odhladnuc od skutočnosti, že uplatňovanie Charty sa od II. svetovej vojny vykonáva iba zriedka a selektívne, o čom svedčí celý rad prípadov, mimo rámca Charty ešte stále, takmer 70 rokov, sú páchané zločiny, ktoré sú vo svojej podstate rovnako odporne ako tie, ktoré spáchali nacistickí zločinci počas II. svetovej vojny. Takými sú mnohé zločiny ekonomickej povahy vykonávané „v rámci zákonov“ určitej krajiny, a preto nie sú zatiaľ žiadnym spôsobom stíhané a ani morálne odsúdené, hoci majú aj genocídne následky.

Ako inak možno klasifikovať napríklad (hypotetické - ešte sa nestalo) správanie sa vlády, ktorá umožní privatizáciu vodných zdrojov? Vie predsa veľmi dobre, že to povedie k enormnému zvýšeniu cien za tento „artikel“ a v nadväznosti k tyranii obyvateľstva smädcom, ba v mnohých prípadoch (nemyslím Slovensko), priamo ku genocíde. V prípade Slovenska by však došlo celkom isto k zníženiu kvality života, nárastu chorobnosti a epidémií.

Za privatizáciu štátnych vodárskych spoločností sa však Dzurindovi ani nikomu z jeho vlády nič nestalo.

Dnes koluje po internete správa, že EK chce privatizovať vodné zdroje. Ak by to bola pravda, dôsledky je hrozné domýšľať - nemali by sedieť iniciátori týchto aktivít pred medzinárodným súdnym tribunálom v Haagu?

Iný prípad priamo zo slovenskej praxe. Za Dzurindu boli snahy privatizovať verejné zdravotníctvo a tieto snahy neutíchajú ani dnes, keď minimálne polovica obyvateľov Slovenska je finančne celkom vyčerpaná a bez nádeje na skorý obrat k lepšiemu, keď vo viacerých regiónoch je každý tretí práceschopný človek bez zamestnania, keď dôchodcovia, pre nedostatok peňazí, sú nútení vyberať si medzi stravou a liekom, keď mládež nevidí perspektívu svojho života doma a emigruje alebo sa na emigráciu intenzívne pripravuje, keď už teraz je pacient rukojemní-

kom sporu nespokojného (chamtivého) lekára s nekvalifikovaným politikom.

Nebola by privatizácia verejného zdravotníctva zločinom proti ľudskosti? Genocídou dôchodcov?

Aj nad týmto by mali štrajku-chtívi lekári a bohorovní politici premýšľať, pretože trpezlivosť ľudu nie je nekonečná.

Podme však z malého slovenského sveta von - do Európy, Ameriky, na Wall Street. Tam to všetko začalo. Bankové podvody šikovní darebáci pomenovali neškodne „hy-

potekárna bublina“. Že išlo od začiatku o podvod, o zločinné konanie organizovanej skupiny, o tom dnes nik nepochybuje. Že dôsledkom hypotekárnej a nadväzne finančnej krízy je tá súčasná, roky sa vlečúca hospodárska kríza, a že všetky tieto krízy spôsobili na svete smrť miliónov ľudí, viac ako miliardu hladujúcich a niekoľko miliárd ľudí frustrovaných beznádejou, je ľahko dokázateľné, treba len vybrať správne údaje napr. z Eurostatu a i. Že spôsobili enormný rast zločinnosti, rasovej a etnickej neznášanlivosti aj terorizmu je tiež neodškriepiteľný fakt.

Áký je však trestný postih pôvodcov spomínaných kríz?

Žiadny. Iba ak nejaký „pešiak“ v USA si sadol do šatľavy, aby sa nepovedalo.

Na úkor nevinných a bezbranných občanov sa potom „ozdravovali“ a ešte ozdravujú banky, čo je to isté ako keď zlodeja, ktorý vám ukradol výplatu, pozvete domov, aby ste mu odovzdali ešte aj vaše úspory. A ti ktorí zločin vykonali si z týchto peňazí nadelili a nadelujú niekde až miliardové „manažérske odmeny“.

Celý svet stráda a iba niekoľko tisíc ľudí v štáte, možno 1-2% na svete, bezprecedentne podvodne bohatne - na našej biede. Ich chamtivosť, absolútna amorálnosť a cynizmus spôsobili krízu, akú svet nepoznal od 30-tych rokov minulého storočia.

Nie je to exemplárny prípad pre OSN, aby prijala rozhodnutie o zriadení medzinárodného tribunálu, (dávno tak mala urobiť), ktorý by súdil a odsúdil zločiny proti ľudskosti pôvodcov týchto kríz, tzv. bielych golierov. To však OSN nezaujima, akoby aj, keď tam sedia práve reprezentanti týchto bielych golierov.

Je zrejme, že právo nemožno dosiahnuť bezprávím, terorom. A je tiež zrejme, že tieto zločiny by sa ťažšie dokazovali. Napr. ich priama súvislosť s genocídou či hladomornou obyvateľstva - i keď je očividná - kdekoľvek na svete. Som však presvedčený, že ak by bola vôľa, našla by sa aj „cesta“, aby ekonomické zločiny boli konečne zaradené do zoznamu zločinov proti ľudskosti a ak už nie ex post, aspoň „odteraz“ by sa ako také trestali. To by bol krok, ktorý by zásadným spôsobom ozdravil „životné prostredie“ na celom svete.

JOZEF HLUŠEK

Vylučovanie – nič výlučné

Benígna prostatická hyperplázia, alebo zväčšená prostata, hypertrofia prostaty - ochorenie, ktoré postihuje každého štvrtého muža po štyridsiatke a značne komplikuje pracovné aj spoločenské uplatnenie. Prejavuje sa častým močením, i nočným, oslabením prúdu, nedokonalým vyprázdňovaním močového mechúra, inkontinenciou, oneskorením štartu a ďalšími dôsledkami ako sú uroinfekty, nevyspatie, obťažovanie okolia a pod.

K napísaniu tohto príspevku ma vyprovokovalo niekoľko skúseností z posledných mesiacov.

V rámci Univerzity tretieho veku v odbore filozoficko-teologického štúdia sme v rámci pastorálnej teológie počuli z úst mladého prednášateľa sťažnosť na to, že v ich dedine muži len čo vyjdú z kostola močia na neďaleké kriky. Našu poznámku, že trpia na prostatu prepoču a tak jeden poslucháč-senior mu počas prestávky, neverejne povedal: „Máte menej ako 30 rokov, ale keď dožijete päťdesiat, tak mnoho pochopíte. Zatiaľ osobná skúsenosť: predstavte si, že starší penzista s obmedzenou pohyblivosťou ide v nedeľu do kostola v nevlúdnom studenom počasí. Cesta trvá minimálne 30 minút, hodinu sedí v chladnom kostole na studenej lavici a potom vyjde von do sychravého počasia. Jeho prvý nalievavý pocit je mimoriadna kompresia v podbrušku. Ten pocit je taký, že neznáša odklad a hrozí katastrofou. Nuž čo má urobiť? Poznáte kostoly, ktoré môžu poskytnúť akútnu technickú pomoc? A tak v snahe vyhnúť sa najhoršiemu, zvolí menšie zlo a riskuje i pohoršenie.“

V jednej motoristickej relácii som si vypočul od istej vodičky tvrdé odsudzujúce slová na kolegov motoristov, ktorí si uľahčujú pri cestných stromoch. Tie slová boli plné hnusu a nevráživosti voči opačnému pohliaviu. Prečo?

V televíznych novinách som videl zárok proti občanovi mestečka na východnom Slovensku, ktorý kládol aktívny odpor, keď mal byť prichytený pri vykonávaní malej potreby v miestnom parku. Nestačilo napomenúť?

Spoločnosť vie pochopiť alkoholik aj narkomanov a pokladá ich závislosť za chorobu. Prečo rovnako nemôže tolerovať i skutočne chorých občanov, mužov, ktorých zdravotný stav núti vykonávať svoju fyziologickú potrebu na nie najvhodnejších miestach.

Chýba nám primeraná osveta? Je to falošný stud? Neschopnosť tolerovať ľudský hendikep? Veď vylučovanie nie je nič zahanbujúce, je to len jeden stupeň v procese látkového metabolizmu živého organizmu! A tu vždy môže dôjsť k jeho poruche.

Zdá sa, že za morom to už dávnejšie pochopili. V jednom americkom Oskarovom filme sme mohli vidieť dialóg dvoch čerstvých dôchodcov, ktorí sa napriek novému, smutnému statusu tešili: budeme cestovať hromadnou dopravou zadarmo a za močenie v parku nedostaneme pokutu! Aj celosvetovo uznávaná humanitárna organizácia Rotary International (milión dvesto členov) ako svoju prvú benefičnú akciu vybudovali verejné záchody v meste Chicago. Ale vráťme sa do našej súčasnej reality. Vžeme sa do situácie pa-

cienta so zväčšenou prostatou vo fáze toho urgentného nutkania a na tento stav stačí dlhší pobyt v chladnom počasí, jedno malé pivo, káva, čaj alebo náhly dážď.

Skúste v centre nášho hlavného mesta si pohľadať to intímne miesto! Skúste na bratislavskej hlavnej stanici navštíviť toto zariadenie s ťažko sa pohybujúcim starším človekom. Pokúste sa o to napr. v Revúcej alebo v nedeľu v Topoľčanoch. Bez šance!

Neviem, či je to ešte pravda, ale v Prahe sa takéto zariadenie nachádza hneď pod Múzeom za sochou sv. Václava v historickom jadre českého štátu.

Ak sa téma niekomu zdá dehonestujúca pre kultúrny dvojtypdeník, tak upozorním na to, že i Kniha kníh v starozákonnom texte Prvej knihy Samuelovej, v Dávidovej prísahe (22), uvádza: „Toto nech urobí Boh Dávidovým nepriateľom, a toto nech pridá, ak zo všetkého, čo má,

nechám do ranného svitu čokoľvek mužského“, pričom to „čokoľvek mužského“ v pôvodnom texte znie doslova: „...niečo, čo močí na stenu.“

Nepotrebujem robiť advokáta postihnutým, ale pokladám za spravodlivé upozorniť celú spoločnosť na čosi, čo sa kde kto snaží tajiť alebo maskovať a diskreditovať v záujme akéhosi falošného studu a či nedostatku informácií, pričom je iba otázka času, kým sa i znepokojení a pohoršení ocitnú na rovnakej lodi a všetko pochopia.

Na záver takejto úvahy sa očakáva určité poučenie. Je prosté. Správajte sa v takejto situácii podobne ako sa väčšinová populácia správa obvykle k seniorom: ignorujte to, nevšímajte si, alebo slušnejšie snažte sa nad to veľkoryso pozvniest, lebo inteligent sa nikdy nečuduje!

NORBERT BEŇUŠKA

UPOZORŇUJEME
čitateľov a priateľov Kultúry,
že každoročne náš časopis
v letných mesiacoch júl-august
nevychádza!
Nasledujúce číslo 14 nájdete s dátumom
10. september 2013

Opäť na vrchol Matry

Tento rok sa uskutoční už štvrtý ročník výstupu na najvyšší vrch pohoria Matra, na Modravú horu.

Výstup sa uskutoční

v sobotu 13. júla 2013

Dátum sme zvolili tak, aby čo najmenej kolidoval s inými pamätnými dňami, najmä cirkevnými a na východnom Slovensku. Zároveň si výstup zachová väzbu na sviatok sv. Cyrila a Metoda v júli.

Na vrchole sa stretne od 12.00 - 14.00 hod. Vrchol Modravej hory (nadmorská výška 1014 m) je prístupný aj autom alebo autobusom, parkovisko je pod vrcholom alebo asi 2 km nižšie v stredisku Mátraháza. Modravá hora (maďarský názov: Kékestető) je asi 100 km východne od Budapešti. Z Budapešti do mesta Gyöngyös vedie diaľnica, potom asi 10 km obyčajná asfaltka.

Kto má v aute navigačný prístroj, vloží si doň ako cieľ vrchol hory alebo Mátraháza. Nezabúdajme, Matra patrí do trojvršia na našom štátnom znaku:

Tatra - Matra - Fatra

Tak sa vžil názov trojvršia v našej národnej pamäti. Pripomínajme si Matru aspoň raz ročne kolektívnym výstupom.

Za organizačný výbor
JÁN ČARNOGURSKÝ

(Pokračovanie z 1. strany)

Všetko začalo veľmi dávno, ešte v časoch Francúzskej revolúcie a v následnom vývoji európskej kresťanskej spoločnosti. Avšak základy nového svetového poriadku a premeny spoločnosti položili Marx s Engelsom a Lenin na nich nadviazal realizáciou týchto zámerov, rozvrátením cárskeho Ruska. Nič sa totiž neudeje v ľudskej spoločnosti bez toho, aby sa najskôr všetko nezrodilo a neprešlo ako idea v ľudskej myšli. A tak to bolo aj v tomto prípade.

Organizačnú formu pre dlhodobú prípravu a vytvorenie intelektuálneho podhubia na univerzitách i v spoločenskom živote položili zakladatelia Frankfurtskej školy, ku ktorým patrí v prvom rade syn bohatého maďarského židovského bankára - George Lukács.

Tento agent Kominterny sa stal komunistom počas I. svetovej vojny. Najskôr plnil úlohy v revolučnej deštrukcii cárskeho Ruska. Počas komunistického režimu Bélu Kúna v Maďarsku bol zástupcom komisára pre kultúru. Sám svoje idey z tohto obdobia označuje za „démonické“.

Druhým pilierom tohto nového marxistického ľavicového prúdu bol Antonio Gramsci, ktorý po Mussoliniho prevrate v Taliansku roku 1922 utiekol do bolševického Ruska. Práve táto jeho skúsenosť z prvej „krajiny sovietov“ formovala jeho názorový odklon od Lenina a jeho mocenskej svorky. Poukázal na to, že Rusi komunizmus neprijali a že

všetko sa tam deje násilím a strašným terorom. Pre Rusov znamenala viera, rodina, pôda a matka Rus viac než svetová revolúcia! Avšak toto jeho zistenie nevedlo k obráteniu Gramsciho, iba k zmene názorov na spôsob, ako ovládnuť svet rozložením kresťanstva:

„Civilizovaný svet úplne nasiakol kresťanstvom a spoločenský systém založený na židovsko-kresťanských náukách a hodnotách nemožno odstrániť, pokiaľ sa kresťanstvo nevykorení. Ak tvorí kresťanstvo tepelnú ochranu kapitalizmu európskej spoločnosti, potom komu-

sa im umožní voľný sexuálny život bez zábran a obmedzení, ktoré im do cesty kládla kresťanská morálka a požiadavka zodpovednosti voči partnerovi.

Jeho výrok: „Vezmite národu morálku a padne vám sám do rúk ako zrelá hruška!“ sa u nás pripisoval Leninovi. Nie je to pravda, lebo hoci ide o bolševika rovnakého duchovného razenia, Antonio Gramsci a v neskoršom období aj G. Lukács, rovnako boli v opozícii voči Leninovi, čo sa týka nástrojov na ovládnutie sveta.

Riaditeľom Ústavu pre sociálny

Skúška rozumu?

nisti, ak sa chcú zmocniť Západu, musia ho najskôr odkresťančiť.“

Podľa neho je na to potrebné najskôr zmeniť duchovnú atmosféru spoločnosti: kultúru a vytvoriť nové spoločenské vedomie bez akýchkoľvek vplyvov kresťanstva. Na to však je potrebné dobyť všetky hlavné nástroje duchovného pôsobenia: univerzity, školstvo, umenie, film, divadlo a predovšetkým médiá. Jeho hlavným záujmom bolo „oslobodiť“ veriacich od „tmárstva“, a to tým, že

výskum, vôbec prvého marxisticky orientovaného vedeckého ústavu v Nemecku, založeného roku 1923, sa roku 1930 stal bývalý marxista Max Horkheimer, obdivovateľ markýza de Sade. Pod jeho vedením začala frankfurtská škola transformovať marxizmus do sféry kultúry a spoločenského vedomia. Tvorili sa nové pojmy a hľadali sa nové, nenásilné formy, ale definícia morálky zostávala stále tá istá: „Mravné je to, čo napomáha revolúcii, to čo jej prekáža, nie.“

V tom čase sa k Frankfurtskej škole pripájajú ďalšie marxistické esá: hudobný kritik Theodor Adorno, psycholog Erich Fromm, sociológ Wilhelm Reich a študent Herbert Marcuse.

Hoci frankfurtská odnož marxizmu, obohatená Heglom, Nietzchem, Weberom a najmä Freudovou psychoanalýzou najmä vo vzťahu k ľudskej sexualite a ďalšími „autoritami“ antiklerikálneho myšlienkového prúdu, vznikla v Európe, kolíske kresťanskej civilizácie, nebola by ovládla Európu a bolo by to skončilo tak ako v Rusku komunizmus po sedemdesiatich rokoch. Ale druhá svetová vojna prinútila Frankfurtskú školu, ktorej členmi boli skoro všetci židia, evakuovať do bezpečia. Táto nová odnož marxistickej ľavice, hojne podporovaná bankami, finančníkmi a antiklerikálnymi zoskupeniami rôzneho druhu, našla svoje útočisko na Columbijskej univerzite v New Yorku. Na tom by nebolo nič zvláštne, ale podstatné je to, že jej členovia pomaly rozsievali semeno duchovného rozkladu na celé akademické prostredie v USA.

Keď v polovici 80. rokov minulého storočia začali nás navštevovať členovia rodiny z Kalifornie, boli sme prekvapení, keď sme od nich počuli, ako na ich univerzitách vládne

marxistický duch a ľavica. Nechceli sme tomu veriť. To už v tom čase Nová ľavica začala prenikať aj do politického života, aby neskôr v osobe kalifornského guvernéra Schwarzeneggera dosiahla absurdné rozmery, keď začal podpisovať zákony o novej výchove detí...

Po páde Berlínskeho múra tento prúd, podstatne stotožnený s americkým spôsobom života, sa vrátil do Európy, smädnej po novotách po dlhých rokoch komunistickej suchoty v spoločenských vedách a ovládol nielen oblasť vzdelania, ale aj politický život.

Príkladom toho sú po celej postkomunistickej Európe nanucované tzv. gay pride.

Kresťanská Európa začína žať svoj kúkoľ, ktorý sa zasial pri návrhu znenia preambuly ústavy EÚ. Už tam sa pootvorili dverka pre legalizáciu nových spoločenských pomerov v súlade s programom Novej ľavice. Vlády štátov, kde vládnu zásady politickej korektnosti, sa snažia a robia všetko pre to, aby sa len nebudaj neurazili gayovia a lesby.

Ako to pregnantne vyjadril vo svojom blogu na iDnes.cz zo dňa 9. mája 2013 Roman Pražák, prišiel čas, keď sa začínajú prijímať scestné

tvrdenia Ericha Fromma, ktorý tvrdil, že rozdiely medzi pohlaviami nie sú vrodené, ale že sú plodom západnej kultúry.

„Keď roku 1968 v Paríži revoltovali študenti, niesli transparenty s nápisom: 'Marx, Mao a Marcuse'.

Vo svojej knihe Jednorozmerný človek hájil diktatúru ve vzdelaní! V 'represívnej tolerancii' (aký nezmyselný termín!) volal po novej 'oslobodzujúcej tolerancii', ktorá vyžaduje 'netoleranciu k pravicovým hnutiam a toleranciu k ľavicovým hnutiam!!!!' Pre kultúrnych marxistov bolo najvyšším cieľom zrušenie rodiny, ktorou pohrdali ako diktatúrou a inkubátorom sexizmu a sociálnou nespravodlivosťou.“

Vzhľadom na rozsiahlosť problematiky dovoľujeme si čitateľom navrhnúť niektoré podrobnejšie a rozsiahlejšie príspevky na internete, osvetľujúce aj ďalšie stránky teoretického a praktického pôsobenia myšlienkových prúdov Frankfurtskej školy a Novej ľavice, a to nielen v teoretickej úrovni, ale aj v našom praktickom živote:

romanprazak.blog.idnes.cz/c/95274/
alebo
www.cez-okno.net/clanok/frankfurtska-skola

EMIL VONTORČÍK

TEODOR KRÍŽKA

Gorazdovi Zvonickému

*Je taký údel, dobrí bratia moji,
pobrať si všetko, kto si, čo si zač
a s Bohom v srdci, teda v plnej zbroji,
opustiť vlasť a piť svoj horký plač.*

*Je taký údel, dobrí moji bratia,
na strunách svojich neduživých ciev
premieňať dni, čo náhlivo sa krátia,
na lásku, ktorá premení nás v spev.*

*Príde to ako uštipnutie kobry,
znenazdajky nás osud uhranie
a zaspievame, bratia moji dobrí,
na ostrí osudu či na hrane.*

*Chytí nás to a do nocí nás stiahne
za rukáv, za krk, možno za vlasy
a ako plachtu na vztýčenom rahne
korábu nás to napne do krásy.*

*Nehorekujme, kde sú rodné hroby
a kam nás vietor morom unáša,
do akej tmy, len dbajme na zásoby
oleja aspoň do pol lampáša.*

*Prirýchlo horia knôty v nepokoji,
do plameňov zas fúka horký dych.
Je taký údel, dobrí bratia moji,
pred sebou obstať. Za nás. Za všetkých.*

Predstavitelka opozície v Rusku. Mladá ľavičarka má pod portrétom Marxa na tričku nápis: „Som hladná a zlá. Čítala som Marxa!“ V rukách drží transparent s nápisom: „Slobodu Pussy Riot. Súdnictvo pod kontrolu pracujúcich!“

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

KATOLÍCKY INTEGRALIZMUS

Vývoj kontrarevolučného myslenia sa zavŕšil na prelome 19. a 20. storočia integráciou jeho predchádzajúcich fáz do konečnej syntézy, ktorá býva nazývaná katolíckym integralizmom. Obhajoba starého režimu obohatená de Maistrom o ultramontánne prvky a Maurrasom o prvky nacionalistické sa pod tlakom okolností včlenila do širokého prúdu katolíckeho integralistického hnutia ako jeho súčasť. Všetky tieto zložky sa premiešali, boli exportované z Francúzska do iných katolíckych krajín a tam upravované na báze lokálnych pomerov. V prvej polovici 20. storočia už tvoril integralizmus univerzálny prúd katolíckej kontrarevolúcie, bojujúci proti rozkladu európskej kultúry a katolíckeho kresťanstva.

Zásadnou príčinou vzniku integrálneho katolicizmu bol pohyb v samotnom vnútri cirkevného organizmu. Inými slovami povedané - revolúcia sa nezastavila pred bránami Cirkvi, ale vstúpila dnu. Revolučné trendy v myslení sa pomalým a plazivým spôsobom dostávali do tela Cirkvi infiltráciou jej orgánov pomocou náboru mnohých kňazov do tajných organizácií proticirkevného charakteru pod pláštikom boja za sociálnu spravodlivosť, boja za prispôbenie sa modernej vede a svetu. Tieto trendy boli Magistériom nazvané súhrnným názvom - modernizmus. Veľká časť Cirkvi na čele s pápežmi si plne uvedomovala nebezpečenstvo tohto vývoja. Preto sa rozhodli vytrhnúť do boja proti silám revolúcie vo vnútri Cirkvi. Skala, o ktorú sa predtým kontrarevolúcia opierala, sa sama stala bojiskom sil Štátu Božieho a sil temnoty. Povedané slovami pápeža Pavla VI.: „Satanov dym vnikol do Cirkvi.“

Za danej situácie bol integrálny prístup jediným správnym riešením boja proti revolučným silám. Sily kontrarevolúcie sa definitívne zlúčili pod strechou katolicizmu, obohatili jeho metódy boja proti revolúcii svojimi skúsenosťami a spôsobili tak, že dodnes tvorí katolícky integralizmus, aj keď marginalizovaný vývojom po II. vatikánskom koncile, jediný autentický kontrarevolučný zdroj odporu proti degeneratívnym trendom modernej doby.

Na označenie katolíckeho integralizmu sa často používa slovné spojenie „katolícky tradicionalizmus“. Používanie tohto pojmu však nie je oprosté od určitých problémov. Pod pojmom „tradicionalizmus“ bola totiž cirkevným magistériom odsúdená bludná náuka z počiatku 19. storočia, ktorá sa zhodou okolností dovolovala podnetov z okruhu politického tradicionalizmu Louisa de Bonalda. Bonaldovi žiaci v snahe upevniť pozíciu spochybovanej Tradície v živote spoločnosti upadli do opačného extrémneho a popierali schopnosť rozumu poznať existenciu Boha z pozorovania stvorených vecí. Poznanie Boha pripisovali len tradovaniu Zjavenia.

Aby sme sa teda vyhli nedorozumeniam, bude lepšie, ak budeme používať termín „integrálny katolicizmus“, čo bol v konečnom dôsledku aj termín zaužívaný na prelome 19. a 20. storočia, keď boj proti modernizmu začal naberať na intenzite. Tento pojem asi najlepšie vystihuje jednak tendenciu podávať a žiť katolícku vieru neklickejšiu, všezahrnujúcu a nezriedenú modernistickými ohľadmi na protestantov a neveriacich a zároveň tento pojem v sebe obsahuje aj tendencie politické, najmä vo Francúzsku, ktoré popisujeme:

bola to snaha integrovať do znovunadobudnutej národnej jednoty všetky vrstvy spoločnosti pod krídlami Cirkvi a monarchie. Zároveň tento presun ťažiska boja na vnútrocirkevné pole poukazuje na určité diferenciencie medzi prívržencami kontrarevolúcie. Mnohí z nich už vtedy rezignovali na obnovenie legitímnej monarchie a sústredili sa na uchovávanie Viery ako takej a na vernosť Svätej stolici v boji proti novopohanským revolučným trendom. K predstavite-

BRANISLAV MICHALKA

Integrálny katolicizmus ako konečná syntéza kontrarevolučných prúdov

Pom tejto skupiny môžeme rátať napr. Léona Bloya, Louisa Veüllota, Ernesta Hella a mnohých ďalších. Títo síce nikdy nepopierali, že obnovenie monarchie v pôvodnej podobe by bolo ideálne, avšak vzhľadom ku katastrofálnej situácii, v akej sa nachádzala a stále nachádza Európa a kresťanstvo, boli ochotní sa uspokojiť s hocakým pragmatickým riešením a protektorom, ktorý by v prijateľnej miere zabezpečil uchovanie katolíckej povahy štátu. Preto po I. svetovej vojne niektorí úplne rezignovali na návrat katolíckej monarchie a inklinovali ku katolíckym korporatívkym a stavovským štátom, inšpirovaným encyklikami Rerum novarum a Quadragesimo anno a k ich reprezentantom ako Antonio Salazar, generál Franco, Engelbert Dollfuß, maršál Pétain a u nás Jozef Tiso.

Mnohí dokonca rezignovali na boj proti modernizmu a stali sa konformnými s nastupujúcimi trendami. K nim patrí napr. Jacques Maritain, ktorý začínal ako žiak Léona Bloya poa člen maurrasovskej organizácie Action française, skončiac ako kresťanský demokrat a milovník humanizmu, alebo Georges Bernanos, aj keď u neho odklon od integralizmu a monarchizmu bol pravdepodobne len pragmatický a dočasný, ako o tom svedčí jeho predsmrtné dištancovanie sa od demokracie.

Z predstaviteľov už rozvinutého integralizmu môžeme spomenúť významných mysliteľov a tvorcov sociálnej doktríny katolíckeho integralizmu. Bol to Frédéric Le Play a René de la Tour du Pin. Le Play bol sociológ preferujúci paternalistické formy vzťahov medzi vrstvami spoločnosti, opierajúci sa o štyri stĺpy spoločnosti - náboženstvo, vlastníctvo, rodinu a prácu. On je autorom slávneho sloganu, ktorý neskôr prevezme Charles Maurras: demokracia v obci, aristokracia v provincii, monarchia v štáte. Tour du Pin bol zakladateľom robotníckych krúžkov, spolu s Albertom de Munom, ktoré propagovali medzi robotníkmi katolícku sociálne učenie, odpor proti liberalizmu a kapitalizmu a zároveň proti revolúcii.

Z kňazov môžeme spomenúť kardinála Benigniho, preláta štátneho sekretariátu, založivšieho medzinárodnú sieť, ktorá mala informovať o modernistických kňazoch. Ďalej opáta Barbiera, vydavateľa časopisu La Critique de liberalisme. Mimo riadne aktívny bol msgr. Jouin, apoš-

tolský protonotár a vydavateľ časopisu o medzinárodných tajných spoločnostiach.

Z literátov môžeme spomenúť Henriho Massisa, jedného z najvplyvnejších mysliteľov katolíckeho integralizmu, bojovníka za occidentálnu a latinskú civilizáciu, autora mnohých publikácií s kontrarevolučným zameraním.

Sily modernizmu v Cirkvi sa začali vzťahovať predovšetkým v druhej polovici 19. storočia. V 18. storočí sa

Pocit obkľúčenia po roku 1870 je možné považovať za počiatok uvedomelého integralizmu. Tento pocit u katolíkov znásobil ostrážitosť a viedol k väčšiemu uvedomeniu si nepriateľských síl mimo Cirkvi i v jej vnútri. Medzi veriacimi začínajú kolovať správy (neskôr často potvrdené) o tajnej príslušnosti mnohých prelátov k slobodomurárskym lóžam, či o latentnej sympatii k modernizmu. Formuje sa odpor v radoch pravoverných kňazov i laikov. Vývoj sveta

vená ortodoxná náuka, ako na to poukázal už v roku 1946 známy tomista, dominikán Garigoue-Lagrange. Ale až II. vatikánsky koncil a vývoj čo po ňom nasledoval, odhalili aký mohutný bol prúd podzemnej teológie a ako dobre bol organizovaný. Liberálne a modernistické sily slávil v 60-tych rokoch svoj dokonalý, aj keď autodeštruktívny triumf.

Katastrofálna situácia pokoncilového vývoja ukázala mieru rozkladu v pravom svetle a paradoxne umožnila oživenie ideí katolíckeho integralizmu. Rôzne skupiny veriacich, odmietajúce sa prispôbiť liberalizmu, sa sformovali pod vedením odvážnych kňazov, verných Tradícii. V prvom rade musíme spomenúť arcibiskupa Lefébvre, zakladateľa Bratstva sv. Pia X. Lefébvre nebol len konzervatívnym katolíkom berúcim na tradičnej liturgii, ale predovšetkým jedna z veľkých postáv katolíckeho integralizmu a to už pred koncilom. Averzia francúzskeho episkopátu proti jeho ortodoxným názorom, už pred rokom 1962, svedčí o situácii v akej bola už vtedy Cirkev. Vo svojich spomienkach sa arcibiskup Lefébvre sám k ku katolíckemu integralizmu hlásil, spomínal na kontrarevolučnú Action française s povďačnosťou a popisoval šokujúcu situáciu v seminároch po I. svetovej vojne, teda krátko po smrti Pia X., ktorá už vtedy bola poznačená latentným neporazeným modernizmom, v rámci ktorého prednášajúci v seminároch cenzurovali vlastné prejavy, aby nevyzerali staromódne, alebo aby proti sebe nepopudili mocné modernistické kliky.

okolo nich im dáva za pravdu. Cirkev je v ohrození.

Za zlatú dobu katolíckeho integralizmu možno označiť pontifikát sv. Pia X., ale zároveň ide aj o nateraz posledné obdobie, v ktorom Cirkev bola schopná prejsť do razantného protiútok. Pius X. sa netajil svojimi sympatiami ku kontrarevolučnému monarchistickému hnutiu Charlesa Maurrasa Action française a jeho matke odkázal, že sa modlí za jej syna. Naopak, na adresu demokratického hnutia Sillon povedal: „Skutoční priatelia ľudu nie sú ani revolucionári, ani pokrokári, ale obhajcovia tradície.“ Sériou protimodernistických encyklik rozbil sieť infiltrácie, ostro vystúpil proti hnutiu Sillon, ktoré sa usilovalo zlúčiť cirkevné učenie s demokraciou; zadefinoval metódy, ciele a idey modernizmu snažiac sa preniknúť do Cirkvi. Keď sa končil jeho pontifikát všetkým sa zdalo, že sily modernizmu sú porazené. Bol to však omyl.

Porážka modernizmu počas pontifikátu Pia X. bola však len zdánlivá. Modernizmus sa stahol do úzadia a čakal na vhodnú príležitosť. Z času na čas sa vynárali rôzne postavy ako de Lubac, de Chardin, Rahner, Congar a ďalší. Boli voči nim uplatňované sankcie, mali zakázanú publikačnú činnosť, ale Rím už nemal zďaleka situáciu pod kontrolou a miestne episkopáty, vzdelávacie ústavy a jednotlivé rády kryli prohibičných autorov a náказа sa šírila v skrytosti ďalej.

Nešťastná politická situácia, ktorá nastala po vypuknutí II. svetovej vojny, postavila Cirkev pred beznádejnú voľbu: na jednej strane sily novopohanského národného socializmu a na druhej sily novopohanského slobodomurárskeho liberalizmu s komunizmom. II. svetová vojna urobila z katolíkov úbohých štatistov na svetovej scéne. Pod tlakom tohto chaosu a zrejme v snahe zachrániť pred víťaznými mocnosťami reputáciu Cirkvi, pápež Pius XII. v rozhlasovom prejave z Vianoc roku 1944 odobruje demokratický režim a spúšťa tak nechťiac lavínu demokratizácie, ktorá sa nezastaví ani pred bránami Cirkvi.

Päťdesiate roky, z dnešného pohľadu roky akéhosi prešľapovania, už boli v znamení nového vzostupu modernizmu. V seminároch sa tajne šíri práce zakázaných a odsúdených teológov a rafinovanými metódami, za použitia tomistickej terminológie, sa ničili pojmy, na ktorých bola posta-

vená ortodoxná náuka, ako na to poukázal už v roku 1946 známy tomista, dominikán Garigoue-Lagrange. Ale až II. vatikánsky koncil a vývoj čo po ňom nasledoval, odhalili aký mohutný bol prúd podzemnej teológie a ako dobre bol organizovaný. Liberálne a modernistické sily slávil v 60-tych rokoch svoj dokonalý, aj keď autodeštruktívny triumf. Katastrofálna situácia pokoncilového vývoja ukázala mieru rozkladu v pravom svetle a paradoxne umožnila oživenie ideí katolíckeho integralizmu. Rôzne skupiny veriacich, odmietajúce sa prispôbiť liberalizmu, sa sformovali pod vedením odvážnych kňazov, verných Tradícii. V prvom rade musíme spomenúť arcibiskupa Lefébvre, zakladateľa Bratstva sv. Pia X. Lefébvre nebol len konzervatívnym katolíkom berúcim na tradičnej liturgii, ale predovšetkým jedna z veľkých postáv katolíckeho integralizmu a to už pred koncilom. Averzia francúzskeho episkopátu proti jeho ortodoxným názorom, už pred rokom 1962, svedčí o situácii v akej bola už vtedy Cirkev. Vo svojich spomienkach sa arcibiskup Lefébvre sám k ku katolíckemu integralizmu hlásil, spomínal na kontrarevolučnú Action française s povďačnosťou a popisoval šokujúcu situáciu v seminároch po I. svetovej vojne, teda krátko po smrti Pia X., ktorá už vtedy bola poznačená latentným neporazeným modernizmom, v rámci ktorého prednášajúci v seminároch cenzurovali vlastné prejavy, aby nevyzerali staromódne, alebo aby proti sebe nepopudili mocné modernistické kliky. Bratstvu sv. Pia X. a iným združeniam obhajujúcim a bojujúcim za Tradíciu sa podarilo počas 40 rokov existencie zhromaždiť okolo seba úctyhodné množstvo veriacich a udržať sa ako posledným baštám kontrarevolúcie a katolíckeho integralizmu. Obklopení svetom, ktorý s čoraz otvorejšou nenávisťou útočí na všetko autenticky katolícky a kontrarevolučné, v atmosfére neveriteľného tlaku a stiesnenosti, keď sa všetko podstatné z myšlienkového školy kontrarevolúcie ukazuje stále viac ako prorocké, pravdivé a platné, v podstate dovŕšili dvojstoročný vývoj od Revolúcie, ktorú sme si na začiatku popisali ako nezlučiteľnú s Cirkvou. Integrovali a zlúčili do svojich postojov všetky podstatné vplyvy kontrarevolúcie a predstavujú dnes definitívnu syntézu, ktorá jediná reprezentuje autentický katolícky odpor voči revolučným silám. Ak niekedy v budúcnosti dôjde k oživeniu kontrarevolúcie, aj keď dnes tomu nič nenasvedčuje, tak jedinou alternatívou, ktorá v sebe nesie odkaz dvojstoročného boja, je práve tento pevný katolicizmus, katolicizmus integrálny, nezriedený, neprispôbený svetu a večný.

JOZEF TISO - PREDSTAVITEĽ
KATOLÍCKEHO INTEGRALIZMU
NA SLOVENSKU

Joseph de Maistre v knihe O pápežovi a pápežstve píše ohľadom zániku otroctva v kresťanských krajinách: „Náboženstvo kresťanské pribralo sa zvlášť bez únavy pracovať na zrušení otroctva; toho sa žiadne iné náboženstvo, žiadny zákonodarca, žiadny filozof nikdy neodvážil, o tom sa nikomu ani nesnívalo. Kresťanstvo, pretože pôsobilo božsky, pôsobilo pozvoľne: pretože všetko legitímne podnikanie, nech už akéhokoľvek druhu, deje sa vždy spôsobom nepoznateľným. Všade, kde sa stretáme s hlukom, krikom, nerozvážnosťou, pustošením, atď., môžeme si byť istý, že tam jedná zločin alebo šialenstvo.

Tieto posledné slová nám poslú-

žia k posúdeniu povahy a činnosti Jozefa Tisa, ktorý môže byť oprávnené vo svetle tohto výroku považovaný za predstaviteľa konzervatívnej kontrarevolúcie a katolíckeho integralizmu na Slovensku. Akýkoľvek radikalizmus a revolučný zápal, šírenie vášni, mu bolo bytostne cudzie. Tento mimoriadne inteligentný absolvent elitného rakúsko-uhorského seminára vo Viedni - Pázmáneca, bol dobre oboznámený s tomistickou filozofiou a samozrejme aj s katolíckym sociálnym učením.

Jeho spôsob práce plne zodpovedá tomu pojmu „legitímne podnikanie“, ktorý používa de Maistre. Jozef Tiso sa vždy snažil vyvarovať prázdneho radikalizmu, lebo vedel, že systematická a pozvoľná práca, bez kriku a vášni, je tou najlepšou cestou ako pracovať pre národ. Čiže nie ako pouličný výtržník, ale ako muž na svojom mieste, plniaci si svoje stavovské povinnosti voči rodine, národu a štátu; a predovšetkým voči Bohu a cirkvi. V ľudovej strane bol považovaný, a to oprávnené, za predstaviteľa konzervativizmu. Po triezvom posúdení situácie sa snažil dosiahnuť pre národ vždy možné maximum, ale zároveň sa zdráhal bazírovať na nereálnych požiadavkách. Mladí radikáli ako Mach alebo Sidor mu to vyčítali a v spojení s radikálmi starými, sústredeními okolo Tuku, ho chceli dehonestovať ako spiatotníka a reakcionára.

Ich obvinenia, že sa Tiso mýlil a že oni vedeli všetko dopredu a lepšie, pretože ich vízia samostatnosti sa potvrdila, boli založené na prehliadaní sily veľmocenského tlaku, pôsobiaceho na vznik Slovenského štátu. Séria náhod a veľmocenských šarád, ktoré dopadli tak ako dopadli, nebola predvídateľná a tak ich radikalizmus bol skôr stávkou do lotérie, ktorá náhodou vyšla. Tiso však v jednom zo svojich prejavov jasne povedal, že „realita Slovenského štátu je niečo, čo nikto nečakal a nepredpokladal.“ Reálnym cieľom mala byť autonómia Slovenska a aj to v dlhodobom výhľade. Na odpore českej politickej reprezentácie po II. svetovej vojne k akejkol'vek slovenskej autonómii, si môžeme ľahko doložiť, aký dlhodobý výhľad by to asi bol za každých okolností.

Teória slovenského národného hnutia, ktorú Tiso vypracoval a postupne prezentoval v tlači, má všetky prvky katolíckej integrálnej sociálnej nauky a zakladá sa na úplnej zhode s encyklikami Rerum novarum a Quadragesimo anno.

Na prvé miesto v prirodzenom poriadku štátu kladie Tiso rodinu. Píše: „Rodina je prameň, z ktorého plynie život; je prvou školou, ktorá učí myslieť, je prvým chrámom, ktorý učí modliť sa; je prvou dielňou, kde sa učí pracovať a je aj prvou spoločnosťou, ktorá učí spolunažívať v láske a spravodlivosti.“

Na druhé miesto, vzhľadom na to, že Slováci nemali vtedy svoj štát a výhľadovo ani mať nemali, kladie Tiso národ ako vyššiu spoločenskú jednotku, určenú na formovanie sociálneho života. Vychádza z nauky sv. Tomáša Akvinského, ktorý interpretoval a rozšíril obsah štvrtého prikázania Božieho: „Cti otca svojho i matku svoju“ aj na národ, vlast', otcinu.

Tiso píše: „Láska k národu je náboženským príkazom a prevíňuje sa proti štvrtému prikázaniu, kto nemiluje svoj národ. Nesie biľag nielen ako zradca pozemský, ale aj ako priesupník, kto nedodržiava Božie prikázania,“ a dodáva: „Seba milovať je základ lásky kresťanskej. Z toho vychádza i kresťanský nacionalizmus. Najprv milovať svoj národ a potom ďalší. Iný je nacionalizmus nekresťanský, ktorý miluje len seba a vyrastá v šovinizmus. ...Kristus je vrcholným vzorom aj v láske k vlasti. Bez Krista, by sme sa stali v láske k vlasti iba pažravými nacionalistami. Láska k svojeti sa musí vyhnúť nenávisťi proti príslušníkom inej národnosti a iného štátu.“

Na tretie miesto v hierarchii prirodzeného poriadku kladie štát. Píše: „Na štát sa nesmie pozeráť ako na nejakú náhodilú životnú formu, lebo štát je výronom prirodzeného Božieho zriadenia. Boh chce, aby bol štát. ...Štát však je len prostriedkom, nie cieľom. Štát má slúžiť rodninám, národu, a nie národu štátu. Štát sa zakladá na individualite svojich občanov. ...Čo platí o jednotlivcovi voči štátu, to platí o rodine a národe ako biologickej jednotke a o Cirkvi ako nadprirodzenej ustanovizni.“ Čiže Cirkev, rodina a národ sú štátu nadradené, podobne ako Božie prikázania sú nadradené svetským.

Na základe týchto pilierov spoločnosti a pri vedomí uchováajúcej úlohy Cirkvi sa Tiso ohradzuje voči liberálnej demokracii. Píše: „Z liberalizmu vyšla degenerovaná demokracia rozpútala v mentalite slovenskej skoro anarchiu hraničiacu s ľubovôľou každého jednotlivca.“ Cestu z tejto degenerácie videl Tiso v katolíckom integralizme ako formujúcom hnutí v živote spoločnosti.

K priam ukázkovým prejavom

katolíckeho integralizmu v myslení Jozefa Tisa je nasledujúci text: „Katolícka idea je na monoteistickom princípe vybudovaný svetový názor, reprezentovaný v histórii Kristom a Cirkvou ...Katolícky, to znamená prirodzený, prirodzenosti každého človeka zodpovedajúci, a to rovnako v zmysle sociálnom, náboženskom a štátnom, čo do individua i kolektívu, lebo prirodzenosť je z Boha... Všetko, čo je proti prirodzenosti vecí, je nielen falošné, ale aj nebezpečné a škodlivé... Katolícka idea znamená štát v službe spoločného dobra podľa plánu Stvoriteľa... Prestáva už čas, keď sa pod katolicizmom rozumela iba scholastika a v druhom svete lietajúca mystika a začína sa prízvukovať, že katolicizmus ako systém ideí, myšlienok a plánov Božích so svetom má vskutku formovať svet.“

Idea katolíckeho integralizmu je tu jasne sformulovaná: katolicizmus nemá byť vytlačovaný do súkromia, ako o tom snívajú liberálni a sekulárny štát. Naopak: katolicizmus má do seba integrovať všetky sociálne zložky a funkcie, má sa stať smerodajným a určujúcim faktorom v štáte a spoločnosti.

Z perspektívy týchto myšlienok môžeme hovoriť o Jozefovi Tisovi ako o čelnom predstaviteľovi katolíckej kontrarevolúcie na Slovensku. Idey revolúcie mu boli bytostne cudzie. Ako sám rezignovane konštatoval roku 1940: „Čo sa dnes deje je vlastne revolúcia,“ ale dodáva: „Prichádzame z revolúcie, ale nevyhodili nás na povrch sily revolučné.“ Čiže Slovenský štát bol výsledkom revolučných udalostí vo svete, ale idey slovenského národa revolučné neboli. Tiso ďalej hovorí o „ovoci historického vývoja“ a teda o opaku náhleho revolučného zvratu a spomína slovenských národných buditeľov, pevne ukotvených v kresťanstve.

Tieto a mnohé ďalšie výroky, ako v konečnom dôsledku celý systém myslenia a práce Jozefa Tisa, plne zodpovedajú onomu de Maistrovom pozvoľnému „legitímnemu podnikaniu,“ ktoré sme spomenuli na začiatku. A preto každý katolík a Slovák, ktorý je odhodlaný postaviť sa na odpor revolučným a modernistickým trendom, môže v Jozefovi Tisovi nájsť jedného z najexponovanejších predstaviteľov kontrarevolúcie a katolíckeho integralizmu na Slovensku. Rozvíjať odkaz jeho sociálneho a politického myslenia znamená plne sa postaviť za katolicizmus ako určujúci faktor života v histórii slovenského národa.

(Koniec)

JACEK BARTYZEL

Cristiada

Pol'ský profesor a publicista Jacek Bartyzel (1956) vydal roku 2012 monografiu *Kříž uprostřed měsíce (Kříž pošrodku księżycy)*, v ktorej sa venuje mexickej katolíckej podzemnej organizácii *El Yunque*. Jej vzniku predchádzali udalosti mexických dejín, keď sa nastolené liberálne režimy snažili o obmedzenie a napokon úplný zákaz Katolíckej cirkvi. *Cristiada* alebo povstanie „kristero“ je názov ozbrojeného odporu katolíckych obyvateľov Mexika voči protikatolíckej politike prezidenta Plutarca Elíasa Callesa. Povstanie malo charakter niekoľkých lokálnych revolt, ktoré v priebehu roku 1926 prerástli do občianskej vojny. Zostáva nám len s obdivom hľadiť na statočnosť a obrovskú obeť mexických mučeníkov, ktorí bránili to najvzácniejšie v ich živote a v živote ich krajiny - katolícku vieru. Sú oslávení na nebesiach za to, čo dnešnému svetu už chýba - za vieru, ktorá sa nebojí verejného priznania a obety vlastného života. Z knihy prof. Bartyzela vyberáme kapitolu o povstaní *Cristiada*.

Od 3. augusta 1926 dochádzalo k prvým ozbrojeným incidentom na obranu kostolov, na ktoré útočili žoldnieri a policajti. Francúzsky historik Jean Meyer o tom píše: „Roku 1926 tvorilo 80% populácie Mexika vidiecke obyvateľstvo žijúce tradičným spôsobom života. Keď im revolučný štát zakázal vieru, zamkol kostoly a keď do chrámov vstúpili žoldnierske jednotky, reakcia katolíckeho národa bola reakciou násilnej sebaobrany. Ľudia sa chopili zbrane spontánne, bez prípravy.“¹ Naraz vypuklo v krajine 14 lokálnych povstaní. Do konca roka ich už bolo 50 - zachvátili 17 mexických štátov, predovšetkým stredozápadnú časť Bajio. V oblasti Chalchihuites v štáte Zacates žoldnieri vládnej armády (federales) popravili vedenie ACJM (Asociación Católica de la Juventud Mexicana, Katolícky spolk mexickej mládeže, pozn. red.). Zastrelený bol aj kaplán o. Luis Bátis Sáinz (1870-1926), ktorého spolu s ďalšími mučeníkmi blahorečil Ján Pavol II. roku 1992 a svätorečil roku 2000. O. Bátis vykrikoval pred smrťou pamätné slová, ktoré sa stali bojovým heslom povstalcov, s ktorými šli v ústrety smrti: „Viva Cristo Rey!“ Len na porovnanie, jeden z plukovníkov federales vykrikoval pred smrťou v boji s jednotkami cristeros: „Nech žije veľký diabol!“ Príkladom ďalšieho kňaza - mučeníka bol o. Miguel Agustín Pro Juárez SJ (1891-1927), krivo obvinený z atentátu na generála Obregona. O. Miguel Agustín bol verejne popravený na rozkaz prezidenta P. E. Callesa. Na odvetu jeden z mladých intelektuálov ACJM zastrešil roku 1928 generála Obregona, menovaného za prezidenta 70 dní pred Callesom. O. Miguel Agustín Pro bol beatifikovaný roku 1988 a je v procese kanonizácie. V období cristiady federales zavraždili 90 kňazov a mníchov. Najviac z nich, až 59 padlo v arcidiecéze Guadalajara.²

Miestni vodcovia cristeros určili vypuknutie povstania na 1. 1. 1927.³ Vodcom „la guerra cristera“ (Jefer del Poder Ejecutivo) sa stal bývalý vodca ACJM, právnik René Capistrán Garza (1898-1974). Bol sice výborný rečník, nemal však vzdelanie, ani vojenské schopnosti. Povstanie vyhlásil 26. 11. 1926 manifestom *A la Nación*, kde vravel o „vítaznej hodine patriacej Bohu.“ Povstalecké akcie sa začali v štáte Jalisco s hlboko veriaticim obyvateľstvom. Povstalcov začali čoskoro nazývať „cristeros“ (akoby „kristovci“), hoci sa sami radšej označovali ako „populares“ (tí z ľudu), „defensores“ (obrancovia) alebo „libertadores“ (osloboditelia). Len 30% povstalcov malo akúkoľvek vojenskú skúsenosť. 92% z nich boli dedičania, čo dostatočne dokladá ľudový charakter cristiady.⁴ Meyer vysvetľuje pôvod názvu cristeros nasledovne: „Povstanci boli skromní ľudia, najčastejšie dedičania, ktorí predtým nemali žiadne vojenské skúsenosti. (...) Ich pohľad na svet aj ich rétorika bola skrz na skrz náboženská.

Preto ich posmievačne nazývali cristeros a ich povstanie cristiadou. Cirkev bola nútená sa stiahnuť, ale ľud oddelený od toho, čo považoval za korene svojho života, si vybral práve sviatosť krvavej obeti - cristiadu.“ Obdobne o tom písal i jeden z politických vodcov cristiady, Miguel Palomar: „nie nadarmo ich nazývajú cristeros, pretože hlavnou myšlienkou cristero bol vlastne Kristus.“⁵

Calles sa zmýlil vo svojich výpočtoch. Vláda nebola ani zďaleka pripravená zničiť povstanie. Nehľadiac na chýbajúci vojenský výcvik, cristeros začali vo vojne s federales zaznamenávať úspechy. Prvé väčšie víťazstvo si vydobyli 23. 2. 1927 v bitke pri San Francisco del Rincón v štáte Guanajuato, druhé 15. 3. 1927 pri meste San Julián v štáte Jalisco. Uprostred mnohých talentovaných vojvodcov guerrilly vynikli zvlášť: aktivista ACJM Jesús Degolla Guízar (?-1959), pôvodne lekárnik z Cotija de la Paz, ktorý bol roku 1927 menovaný za generála divízie a vodcom operácie v západnej oblasti;⁶ Victoriano Ramírez López (?-1929), pôvodne analfabet z ľudu; dvaja kňazi, ktorí sa stali generálmi cristero Aristero Pedroza (?-1929) a José Reyes Vega (?-1929), zvaný „Pancho Villa v sutane“. Kapitán federales, generál Joaquín Amaro Domínguez (1889-1952), začal ako odpoveď na úspechy partizánov používať voči civilnému obyvateľstvu brutálnu taktiku tzv. „rekoncentrácie“. Obyvateľom určenej oblasti sa dal krátky termín na vystaňovanie. Ak rozkaz neuposlúchli, bolo rozstrieľané všetko náhodné obyvateľstvo, vypaľované hospodárstva a znesväcované kostoly.⁷ Po stiahnutí Capistrana, ktorý šiel do USA hľadať finančnú podporu u juhoamerických katolíkov, LNDLR (Národná liga pre obranu a náboženskú slobodu, pozn. red.) menovala do čela Gonzaleza Floresa, ktorého však zajali v apríli 1927 a následne bol bičovaný a dobovaný bajonetmi. Svojím vrahom pred smrťou odpustil.⁸ Potom LNDLR prijala na post národného vodcu (generalísimo) skúseného bývalého generála artilérie federálnej armády, bojujúceho počas Mexickej revolúcie proti Carranzovi a po boku Huertu - bol ním Enrique Gorostieta y Velarde (1890-1929). Generál Gorostieta bol ateista a slobodomurár 33. stupňa zasvätenia. Ponúkli mu dvakrát vyšší žold, než aký dostával od republiky. Gorostieta sa po čase obrátil - ovplyvnený vierou svojej armády. V liste svojmu priateľovi neskôr spomína: „Vari sa dá s takými mužmi prehrať? Nie, táto záležitosť je svätá, je nemožné, aby takýchto obrancov čakala porážka.“⁹ Neorganizované oddiely partizánov sa mu podarilo pretvoriť na disciplinovanú armádu.

(Pokračovanie na 10. strane)

Slobodomurárska vláda v Mexiku neváhala siahnuť po represáliách proti katolíkom. Poprava bl. kňaza Miguela Pro. Viac v článku *Cristiada*

Stát pred Metodom

V metodskom roku Slovensko sa zide
nie k panychíde, ale k svätým hodom,
a nad národom nebo dúhu sklenie
na potešenie.

Na potešenie zarmútenej zeme
oslavujeme - dávam slovo slovu -
smrť Metodovu, ktorý s nami žije
bôl histórie.

Bôl histórie sa jak stuha pletie
nám cez okvetie žitia od kolisky,
a že sme blízki, na piad' od Golgoty,
cítíme hroty...

Cítíme hroty Ježišovho trnia,
bo vlasť nám škrvnia odpady a zrady...

Náš národ mladý o hlade a smäde
má sa vzdať biede?...

Má sa vzdať biede mládež mnohosľubná
na buchot bubna z medvedovej kože?...

Nepripustiť, Bože, z lásky k Metodovi
mladistvé rovy!

Mladistvé rovy v kráse dozrievania
srdce nám rania, ale viera predkov
aj tu má svedkov, ktorí čelia zberbe,
s dvojkrižom v erbe.

S dvojkrižom v erbe do svätyne Matky
chod nie je hladký, ale tá mlad' ide
nie k panychíde...Náhli k veľkým hodom
stát pred Metodom.

Načo tie púte

Načo tie púte, načo piesne,
keď nevyvedú národ z tiesne,
načo nám biednym baziliky?...

Len aby čuli naše vzlyky?...

Lež pút' a pieseň srdcia čistí
od pomstychtivej nenávisti
a vôňou ako z majoránu
rozptýli hnev a zhojí ranu.

V bazilikách sa Cirkev združí
sťa lupene na živej ruži,
položí srdcia na stôl Pánov,
čím očarúva nebešťanov.

Na to sú piesne, na to púte
aj pre našu mlad' na zákrute:
oleja do lámp ponalieva,
aj cez noc putuje ... A spieva!

Podmínovaná duša

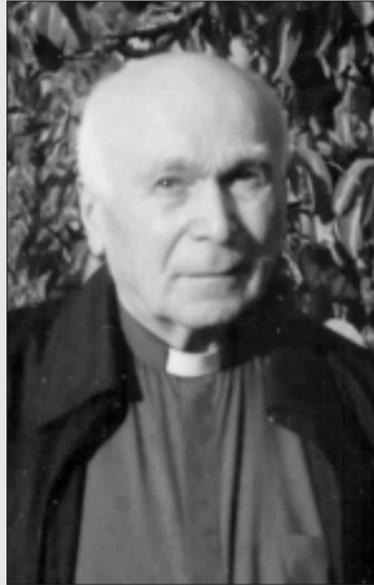
Zem prebára sa chodcom pod nohami,
keď idú sami cez osídla sveta,
v ktorých sa zmieta ľudstvo samá rana
neobviazaná.

Kde nieto skália, hustý výpar tiahne,
zrodený v bahne, ktoré zvolna vteká
aj do človeka a mu život kyslí
v srdci aj v mysli.

Kde bahna nieto, tam sa víchor šalie
a ostré skálie neľútostne šmára
na samotára, ktorý tvrďou mušiel
potope ušiel.

Spošmúrnol pohľad zeme a jej dneška,
lež prečo mešká zory posol svieži,
keď spoza mreží mrúci človek skučí
po spásnom lúči?

Podmínovaná duša bude vďačná
za prietrž mračna, ktorá z očí sprúdi
k žulovej hrudi, kde satan strieľa
na Spasiteľa.

Pred 100 rokmi sa narodil kňaz a básnik**Gorazd Zvonický**

Básnik, prekladateľ, pedagóg, kňaz, misionár GORAZD ZVONICKÝ (vlastným menom Andrej Šándor) sa narodil 29. júna 1913 v Močaranoch, dnes časť Michaloviec ako piate z ôsmich detí. Ako sedemnášťročný sa spoznal s mladým katechetom michalovského gymnázia ThDr. Štefanom Hlaváčom, ktorý sa ho ujal a zariadil vstup do seminára. Roku 1931 odchádza na štúdiá do Šaštína na saleziánske gymnázium. Ako dvadsaťročný narukoval do Levoče, kde ho zastihla mobilizácia roku 1938. Počas vojenskej služby sa zoznámil s básnikmi Jankom Silanom a Pavlom Olivom, ktorí v ňom prebudili záujem o literárne úsilie slovenskej katolíckej moderny. Po návrate z vojenskej služby vstúpil roku 1939 do saleziánskej rehole a dokončil gymnaziálne štúdiá. Rehoľné sľuby zložil 11. novembra 1940. Maturoval v roku 1942 v Kláštore pod Znievom. Od roku 1944 študuje teológiu vo Sv. Beňadiku a Sv. Križi nad Hronom. Za saleziánskeho kňaza bol Andrej Šándor, vtedy už začínajúci básnik Gorazd Zvonický, vysvätený v deň svojich 35. narodenín dňa 29. júna 1948. Po primáciách bol školským radcom v biskupskom seminári v Trnave až do jeho zatvorenia 19. mája 1949. Zároveň bol aj redaktorom časopisu *Mládež* a misie. Začiatkom júna 1949 bol menovaný za správcu farnosti Panny Márie Pomocnice kresťanov v Michalovciach. Ako výpomocný katechéta učil na michalovskom gymnázii, na ktorého stavbe kedysi sám pracoval ako robotník. Tu ho zastihla proticirkevná kampaň. V noci z 13. na 14. apríla 1950 sa po zatknutí dostal do izolačného tábora pre duchovných v Podolínci. Tu spolu so stovkami iných rehoľníkov strávil niekoľko tvrdých mesiacov. V auguste 1950 sa mu podarilo z tábora ujsť. 22. októbra 1950 tajne prešiel hranice cez rieku Moravu a odišiel do emigrácie. Po krátkom pobyte v Taliansku (Piemont) odchádza 13. októbra 1951 do Argentíny. Dvanásť rokov pôsobil ako saleziánsky kňaz vo farnosti sv. Jána Evanjelistu v Buenos Aires. Tu aktívne pracoval v Spolku slovenských spisovateľov a v Zahraničnej Matici slovenskej. Keď bol v roku 1963 založený Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme vrátil sa v septembri do Ríma a zapojil sa do práce ústavu. Stal sa redaktorom básnickej edície *Lýra*, členom predsedníctva Slovenského ústavu v Ríme a profesorom humanitných vied na gymnázii Antona Bernoláka pri Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda až do konca školského roka 1989/1990. Celý čas spolupracoval so slovenskými emigrantskými časopismi a novinami ako publicista. Rímske účinkovanie predstavuje najvýznamnejšiu kapitolu básnikovej biografie. Jej konkrétnym výsledkom je množstvo literárnych, pedagogických a organizačných aktivít. Za služby talianskej kultúre mu 29. júna 1993 prezident Talianskej republiky udelil vysoké štátne vyznamenanie *Rytiersky rad Za zásluhy o Taliansku republiku*. Za šírenie mariánskej úcty slovom i veršom sa mu dostalo patričného ocenenia členstvom v inštitúcii *Academia Mariana* v Ríme. Roku 1992 navštívil Slovensko po 42 rokoch exilu. V Ríme pôsobil Gorazd Zvonický do roku 1995, kde oslávil svoje osemdesiatiny a 45 rokov kňazstva. Zomrel vo veku 82 rokov 27. júla 1995 v Ríme. Pochovaný bol do slovenskej hrobky na cintoríne *Prima Porta* na *Via Flaminia*. Prevezenie ostatkov básnika Gorazda Zvonického na Slovensko a ich slávnostné uloženie do rodnej zeme na *Národný cintorín v Martine* sa konalo 29. júna 1996.

pred odchodom do emigrácie mu vychádza cyklostylom prvá básnická zbierka *Sejba perál* (Trnava 1943). Zbierkou *Mýtnik pred Madonou* (Bratislava 1948) sa končí básnikova knižná činnosť na Slovensku. Za myšlienkové a umelecké kvality tejto zbierky bol Gorazd Zvonický prijatý za člena medzinárodného združenia *Accademia Mariana* salesiana a stal sa všeobecne uznávaným básnikom mariánskeho kultu. Jeho prvá exilová kniha veršov vyšla pod názvom *S ukazovák* na mraku (Buenos Aires 1958). Rímske účinkovanie predstavuje najvýznamnejšiu kapitolu básnikovej biografie. Jej konkrétnym výsledkom je veľké množstvo literárnych, pedagogických a organizačných aktivít. Postupne mu vychádzajú ďalšie básnické zbierky - *Prebúdz sa zem* (Rím 1964). O rok neskôr *Knižnica Literárneho almanachu Slovák* v Amerike zaradila do svojho edičného programu súbor básní *Na jubilejné víno* (Middleton, Pa. 1965). O niekoľko rokov neskôr, v rokoch 1967-1968, vychádzajú v rímskej *Lýre* verše *Slnko ma miluje* (Rím 1967) a *poézia Prekutávam lovištia* (Rím 1968), *Len črepy... Výkriky pri invázii*. *Anno Domini 1968* (Padova 1969). Pod tlakom tragického politického zvratu, ku ktorému došlo po vpáde cudzích armád do Česko-Slovenska, spontánne v ňom zazneli slová odporu, bolesti a žiaľu. Začiatkom sedemdesiatych rokov sa Gorazd Zvonický čiastočne odmlčal. Roku 1971 mu vychádza 2. vydanie mariánskej zbierky *Mýtnik pred Madonou* a o rok knižná verzia *novely Okolo kľúčovej diery* (1972). V roku 1973, keď si pripomínal svoje 60. narodeniny a strieborné kňazské jubileum, Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme vydal reedíciu jeho básnických prvotín *Sejba perál* (1973) a básnika si uctil príležitostným zborníkom *Rozsievac perál* (Rím 1973). V jeseni roku 1973 vyšla bibliofília *Na igraciovom kare* (Lausanne 1973), ktorá je poetickou spomienkou na Valentína Beniaka. Poslednými tromi zbierkami básni, ktoré Gorazd Zvonický knižne publikoval, sú verše *Napárat' čím viac lyka* (1978), *Obolus* z roku 1985 a *Smer Mariánska hora* z roku 1988. Pri príležitosti 75. narodenín Gorazda Zvonického vyšli v Ríme roku 1988 jeho polemické eseje *Keď mlčať nie je zlato*. K 80. jubileu narodenia básnika vyšiel výber celoživotnej básnickej tvorby Gorazda Zvonického pod názvom *Chcem sa ti ozvať* (Martin, MS 1993). Antológiu jeho poézie pod názvom *Si krajšia, moja vlasť*, vydala *Zahraničná Matica slovenská* r. 1993 v Toronte.

Veľkú pozornosť si zasluhuje aj jeho prekladateľská činnosť. Knižne vyšli výbery jeho prekladov z diela *Francesca Petrarca Cez pohľad k srdcu* (1974). Preložil *Sonety Uga Foscola* (1979) a *Hymny na posvätenie času* v troch zväzkoch (1975-1976)

JOZEF M. RYDLO

*Kriste, tyš darom nebies, liekom zeme,
či ťa už chceme a či tejto téme
boj vypovieme, pričom zámky naše
pohroma skmáše.*

Rozhovor srdca s Ježišom II/

*Ježišu, nechaj otvorené dvere
do svojho Srdca, do útulku spásy.
nám bojujúcim proti nedôvere.
by načerpali sme síl pre zápasy.
Aj keď nad hlavou nebo zdá sa šeré
a zo súmraku strašia sovie hlasy,
ťahni svet k sebe, lebo v tomto smere
stavajú sa nám v cestu zátarasy.
Kráľovstvo tvoje - naša politika
a vstup do raja je vždy naším cieľom,
kam tvoje Srdce bránu odomyká,
keď hriešnik sám nad sebou bôľne vzlyká
s dôverou, čo sa ti priam Srdca týka,
veď iba ty si bratom, Spasiteľom.*

Rozhovor srdca s Ježišom II/

*Dovoľ mi srdcu, nech sa rozhovori!
Má toho veľa, veľa na jazyku.
Nehanbím sa zaň, keď sa upokorí.
Pre seba, Pane, vyhradil si dýku,
nám nechal si lúč svojej nežnej lásky
bez násilia a bólu pri dotyku.*

*Pýtaš sa srdca: Čakáš na otázky?
Majú ti taje ťahať silné kliešte?...
Čakal som spev, ty bľaboceš len hlásky.*

*- Ja, Ježišu, som nedospelo ešte
na úprimnosti stupeň - bez ostychu.
Rád radím iným: Predo mnou vy bežte,
ja ešte musím skolit' spupnú pýchu
a s ňou jej čelad', jedovaté stvory,
čo dorážajú na mňa bez oddychu,
preto sa hanbím vnoriť do pokory.*

Kliatba na úteku

Jasajte, cesty zlorečenej zeme,
prastará kliatba už je na úteku:
sám Boží Syn sa pridala ku človeku
a ruka v ruke bratský putujeme.
Pod hrudou síce semeno zla drieme,
čo na nás privial vietor z prvoveku,
lež nie sme sami, máme zábezpeku
a semeno zla stráca na objeme.
Už máme koho chytiť za rameno,
keď končatiny ťažejú, krok viazne:
vysloviť stačí spásonosné meno.
Dokonca priľnúť možno k jeho hrudi,
a plaché srdce pozbaví sa bázne.
S ním ani vo tme nikto nezablúdi.

Dotyk slova

Ježišu, svojím zápalistým slovom
dotkni sa môjho srdca, aby vzplalo,
lebo sa priznám, lásky v ňom je málo
a zdá sa viacej kovom ako rovom.
Ostal v ňom trň po hriechu Adamovom.
Vieš, koľko dní a noci preplakalo,
že každý kuvik robil z toho haló...
Nuž čaká slovo - v stave pohotovom.
Keď dotkneš sa ho, rozhorí sa vnútri
a od neho sa dlhý rad srdc zažne,
o čo ťa prosí pokorne a vážne.
Ak ešte plače, ty mu slzy utri,
po trni jazvu, že sa toľme vzmúži,
až sa ti na česť pripodobní ruži.

Prst Boží píše

Ako prst Boží dejiny nám píše,
ako Duch Boží kríži ľudské plány,
keď Kristov sluha, zneuctený, štvaný
má vydedencom sa stať z Božej ríše!...
S ním celý národ pod krížom sa kníše
bez skorocelu zhojiť, stíšiť rany,
čo do tela a ducha hryzú hrany,
a Kristov sluha dúfa v pomoc z výše.
Ó, Nitra milá, tvoja dávna sláva
neleží v tóni, ale z tóne vstáva,
veď na dlani ťa drží dejín Tvorca.
Vzkriesenie tvojho dejinného práva
ozdobí toho, čo sa nepoddáva
bezpráviu... myslím kardinála Korca.

Zásluhy

(Dodatočným zaslúžilcom o samostatnosť)

Za pohody aj nepohody
pluh do skalnatej vryli pôdy
jak dolniaci, tak horali...

Orali volky, orali...

Ako tak orú tvrdú brázdu,
priletí mucha ondiť gazdu
- tá letná pliaga na ľudí-
lež oráč ju hneď odpudí.

Mucha, to je hmyz dotieravý.

Plašíš ju, a sa neunaví,

bzučí a lieta dokola,

až pripije sa na vola.

A keď už napoludnie zvoní,
k modlitbe gazda hlavu skloní

a volky z pluha vypriaha,

veď ich tiež čaká oblaha.

Tešia sa, tešia živnej strove,

čo na nich čaká vo válove

a hovejú si v maštali...

Orali volky, orali...

Pri stole gazda a s ním deti.

Oblokom ona mucha vletí

a dobiedza a dobiedza,

že aj jej patrí objedza.

Gazdiná príde so zásterou

odohnať muchu od tanierov,

ale tá hrdo bzučala:

Predsa ja tiež som orala!

Mýtnik**pred Madonou**

Pred bránou svätyne, čo v lúčoch Absolútna
Dych Boží prijíma a žiari vo vesmíre,
jak žobrák úbohý pri blahonosnom chýre
sa z biedy preberiem, čo k smetisku ma putná.
Snáď nezahriaknu ma, keď s dušou rozbolenu
sa v jase rozplesám pred Nepoškrvenou...
Ty, Panna presvätá, máš rucho biele, čisté
- ja cítim úzkosti jak po úpadku Eva ...
Mne teraz iba žiaľ na stupniciach slz spieva
a miesto Edenu len stráne kamenisté,
by po ich závozoch som v cícerkoch plač
cedil
pre strašné imanie, čo v kolíske som zdedil.
Tvoj plášť je belasý jak nebo slnkom zmyté,
v srdci len anjelské myšlienky sa ti roja...
Tvoj pohľad nestretla ni chmárka nepokoja,
čo často sa u nás pretlka v blankyte
a zavše do jasu chlad v dlhých tieňoch vanie..
Ty v ružiach nebeských máš svoje prebývanie
Z hviezd veniec uvitý ti žiarne čelo zdobí
v chorále tajomstiev a ligotá sa hravo.
Ja tiež som princom bol, no na korunu právo
som stratil, pre pýchu vrhnutý do poroby,
kde v pásmach zatmenia

(vždy snívam o tej strate)

cez škáru nádeje smiem túžiť po návrate ...

Krst

Nitra, ty naša milá rodička,
V epose našom najsvätejšia stať,
tvoj koreň nik nám z bytia nevyrvie
- kto by si trúfal matku zapredať?
Po nesprznenom tele raných ciest
koloval v tebe život od Boha,
keď karavány iba podľa hviezd
tušili, kde je tvoja poloha.

Hltavým dúškom ty a tvoja mlad'
pili sme vznet a svetlo zo žriedel,
pri ktorých rástli buky, a nie vňat',
až celý svet sa o nás dozvedel.

Prečo ťa draci v peklo sácali
a hrali s tebou najsmutnejšiu z drám?
Uhádneš? ...Áno! ...Ohňom splácali
krst svojich kniežat a tvoj plodný chrám.

Začatá brázda

Metod by nebol celý bez Gorazda.

Začatá brázda šíre cez úhory
epochu tvorí... Ku kypriacej práci
hlásia sa žiaci.

Metod by nebol celý bez Gorazda.

Ten svätý gazda ako prorok zvolá
mlad' vókol stola, lebo sám sa zdráha
načierať z blaha,

čo odpečatil Ježiš v krvopote
a na Golgote... Tú mlad' láska viedla
otvárať žriedla pravdy, ktorá vedie
k viere a vede.

Šli priesmykmi a brodmí Európy.
ich sväté stopy zastrel závoj šera,
ktoré sa vtiera, kam len hlaveň vloží
podpaľač Boží...

Lež lúče z neba modla neudeptá,
hoc jej kňaz reptá na kultúru z viery.
Čo bohatieri vztýčia k spáse sveta,
tma nerozmetá.

Vý, Gorazdovci, vypudení z vlasti,
čujte, jak chrastí lipa u Slovanov
novopohanov! ... Pod' te krstiť znovu
vlast' Gorazdovu! ...

Za ideály vzniet' te srdcia mladi,
veď máte radi súcich do pochodu
za slávu rodu... nech sa podoberú
vrátiť mu vieru!

Zemplínske púte

Plecniak je pre nás. Pre náš osud horký.
S ním pripusť aj nás ku slovu!
Podaj nám ruku cez dol, cez pahorky
až ku Chlmcu a k Lupkovu.
Vy viete, čo sa všetko na púť nesie
a jak sa hľadá na hlavu:
bál som sa, že sa mňa nebe zvezie
S najsledšou vrstvou obsahu.
Videl som šťastie v očiach kajúcnika.
V mladícky tiež sa zračilo:
kupoval veľké srdce z medovníka,
že sotva okno stačilo.
Mňa ohrejú aj pri zmrznutom rove
tie teplé echá z mladosti,
keď horkosti som vylial v Klokočove
a načerpal si radosti.

Stano Dusik: Priblíženie človeka bolesti Boha

Podčas celého obdobia tzv. slobo-
bodného a demokratického
Slovenska (od roku 1993 až
doteraz) s hrôzou sledujem vývoj a
zmeny v pravidlách slovenského ja-
zyka s prihliadnutím hlavne na roz-
širovanie slovnej zásoby a gramatic-
kých novotvarov, prípadne ešte nie-
ktoré neprístojnosti, ktoré sa hlavne
vďaka predátorom z oblasti masmé-
dií a politiky dejú pri narábaní so
slovenčinou.

Na začiatku musím upozorniť,
že nie som jazykovedec či pedagóg
v odbore súčasný slovenský jazyk a
literatúra. Som len obyčajný, skôr
narodený Slováčok. Čo mi zásadne
prekáža na vývoji slovnej zásoby a
gramatických novotvarov v sloven-
čine je ich absolútny nesúlad s tým,
ako sme vývoj normovania pravi-
diel v slovenčine vnímali počas ce-
lého obdobia od roku 1932, po dru-
hú svetovú vojnu a až po našu
štátnu samostatnosť v roku 1993.
Jazykovedci a kodifikační odborníci
vtedy (aspoň z pohľadu bežného po-
užívateľa jazyka) rozhodovali fun-
dovane o tom, čo je žiaduci vývoj
jazyka a čo je už balast.

Neviem, čo sa stalo s Jazyko-
vedným ústavom Ľudovíta Štúra a
jeho prirodzenou inštitucionálnou
autoritou. Niet divu, že si „jazykový
plebs“ hlavne z radov žurnalistov
pod pláštikom modernity či nadbie-
hania masovému vkusu ich priemer-
ného konzumenta, robí čo chce.
Obávam sa, že táto náhla modernita
stojí na hlinených nohách. Svojo-
voľným, ba až miestami nekompetent-
ným narábaním so slovenčinou (po-
zri čoraz viac sa vyskytujúce prí-
pady neovládania najzákladnejších
pravopisných pravidiel, akým je pí-
sanie i a y, či čiariok vo vedľajších
vetách a súvetiach), dávajú nedobrý
príklad a nechtiac formujú nízku
úroveň jazykovej a tým aj komuni-
katívnej kompetencie priemerného
občana. Neraz zostávam sám v po-
mykove, či sa vlastne gramaticky a
slovne presne vyjadrujem.

Myslím si, že každý rozumný
človek veľmi ľahko pochopí rozdiel
medzi slovom alebo pojmom, ktorý
je v celom svete nový na základe
pomenovania napr. nových techno-
lógii či predmetov, ich častí, postu-
pov atď., a nekriticky preberanými
slovami z iného jazyka do sloven-
činy. Tieto akože neologizmy si
ihneď privlastniť a používať ich ako
slová zdomácnené, prípadne ako
novotvary bez opory v kodifikač-
ných príručkách slovenského jazyka
a ešte k tomu v oficiálnom styku,
v televízii, rozhlase a to zo strany žur-
nalistov je prinajmenšom priskoré.
Pokúsím sa uviesť niekoľko príkla-
dov pozitívneho ako aj negatívneho
transferu do súčasnej slovenčiny.

Výraz Higgsov bozón sa už pri-
bližne 40 rokov bežne používa a šíri
ako všeobecne akceptovaný výraz
nielen u nás, ale v celom odbornom
svete. Menej už ale rozumom vša-
deprítomnej snahe, okamžite, za
každú cenu preberať do verejnej ko-
munikácie „módne a exkluzívne“
(?) anglicizmy.

Z môjho pohľadu slová ako na-
príklad tínedžer (všeobecnejšie mlá-
dež či nástnik), nemožno okamžite
bez náležitosti preverenia v praxi
pokladať hneď za vhodné na zapí-
sanie do slovnej zásoby sloven-
ského jazyka (porovnaj výklad v
KSSJ: označenie mladých ľudí me-
dzi 10. a 20. rokom života). To sa mi

javí unáhlené a neakceptovateľné,
ale hlavne bezdôvodné. V uchu
Slováka cudzie a tak trochu aj kako-
fonické. Pokiaľ však slovník sloven-
ského jazyka takéto slovo nepo-
zná, ako je možné, že vo verej-
noprávných médiách Slovenskej
republiky, akými sú televízia a roz-
hlas, ešte nik nenapadol žurnalis-
tov zo strany kompetentných, že
prznia slovenčinu cudzorodými,
neslovenskými slovami tohto
druhu? Ak sa napríklad toto slovo
nachádza v slovnej zásobe sloven-
ského jazyka, ako je možné, že sa
tam dostalo tak poľahky?

Odpoveď na túto otázku prene-
chávam kompetentným.

Druhý príklad. V slovenčine sa
písmená slovenskej abecedy fone-
ticky vyslovujú „b“ ako bé, „f“ ako
ef, „k“ ako ká atď. Dnes neveden jazy-
kový umelec, žurnalista bežne
hláskuje tieto písmená po anglicky.
Namiesto slovenská tévé, vyslovujú
slovenská tíví. Doteraz som nepo-
chopil prečo. Alebo u rýdzo sloven-
skej finančnej spoločnosti JaT vy-
slovujú Dží ent Tí namiesto Jé a Té.
Brr! Prečo musí na čerpacej stanici
Slovnaftu na vstupnom reklamnom
stĺpe s logom firmy stáť anglické
shop, coffe, wash, ap.? Predpokla-
dám, že u rodu homo, poddruhu
homo sapiens idiotus, ku ktorému
dotyční zodpovední „umelci“ akiste
patria, je to však bez problémov
možné.

Alebo že by som sa mýlil?

Posledné bolestivé poznanie:
Ako je možné, že politik z kategórie
najvyššie postavených vo funkcii
ministra, pripraví zákon, v ktorom
si ľubovoľne dovoľí manipulovať so
slovenčinou? Ide konkrétne o návrh
zákona o matrikách s možnosťou
nepísania ženskej prechýľovacej
prípony ženských priezvisk -ová
tak, ako o ňom informovali správy
televíznych novín 10. apríla t.r. Ako
keby bola slovenčina trhačí kalen-
dár alebo „kmínsky obchod“, na
ktorý sú tieto individua bežne zvyk-
nuté. Nenachádzam slov. Je len
otázkou času, kedy (oni) zákonom
rozhodnú o počte tepov srdca u svo-
jich poddaných (to sme my).
Hrozné! Dovolil som si preštudovať
dejiny vývoja nášho jazyka od Štúra
až doteraz. Keď si odmyslím obdo-
bie brutálnej asimilácie slovenského
národa a jeho jazyka po Rakúsko-
Uhorskom vyrovnaní od roku 1867
až do roku 1918 zo strany Maďarov,
zdá sa mi, že Slováci najväčší boj o
slovenský jazyk zviadli začiatkom
30. rokov minulého storočia v 1.
ČSR, voči tzv. česko-slovenskému
jazyku, novotvaru to pražského cen-
tralizmu. A viete kto stál v prvom
šíku tohto boja? Odpoviem Vám.
Matica Slovenská.

Viete, čo sa mi stalo dnes, 12.
apríla 2013? Zavolať som do ústre-
dia Matice Slovenskej do Martina s
vysvetlením, čo potrebujem a prečo

volám. Spojovateľka mi oznámila,
že pani Krebešová je kompetentná,
aby ma vypočula a podala fundo-
vanú informáciu vo veci. Vysvetlil
som pani Krebešovej môj pohľad
na stav vývoja slovenského jazyka
na Slovensku podľa mojich poznat-
kov a požiadala som ju, ako sa to už
len telefonicky dá, aby sa Matica
slovenská podľa vzoru z 30. rokov
minulého storočia postavila na čelo
boja za slovenčinu, ak je pravda to,
čo uvádzam. Viete aká bola odpo-
veď? Oni s takými vecami nemajú
nič spoločné, vraj, aby som sa obrá-
til na Jazykovedný ústav Ľudovíta
Štúra SAV a bla, bla.“ Potom zlo-
žila telefon...

Natiska sa otázka: Kto sa za-

stane, postaví do čela na ochranu
slovenského jazyka, keď nie Matica
slovenská založená Slováckmi práve
pre tento účel?

Toto zistenie ako aj moja osobná
skúsenosť z posledných približne
dvadsiatich rokov je hrôzostrašná.
Možno to vnímam citlivejšie ako
starší človek. Pochopíte ma, čas ži-
vota som prežil pred komunizmom,
počas komunizmu 16 rokov pobytu
v zahraničí na západe ako vystáho-
valec, nie emigrant. Už 23 rokov ži-
jem v tzv. novodobej parlamentnej
demokracii, ale taký morálny balast
ako za posledných 20 rokov akože
samostatnosti slovenského národa
som ešte nezažil. Dovolil si z môjho
pohľadu prznit' vlastný materinský

jazyk, opl'úvať hrdinskú minulosť
slovenského národa, je možné len v
dôsledku spomínaného vývoja (do
pozornosti tu dávam knihu profe-
sora Ábela Kráľa „Zápas o Sloven-
sko“ (najmä kapitolu Naša materin-
ská reč) vydanú v roku 2010 vo Vy-
davateľstve Spolku slovenských
spisovateľov). Okrem iného spo-
chybňovať vieru v Boha, hlavne
tými, čo ich o to nik nežiada. Určo-
vať svätej stolici ako, kedy, koho
majú zvolit'. Spomeň si na poslednú
voľbu svätého otca komentovanú
našimi masmédiami, atď.

Milé dámy, milí páni (myslím
tým žurnalistov a moderátorov),
veľmi Vás prosím, narábajte roz-
vážne a rozumne so slovenským
jazykom, chráňte ho ako oko v
hlave, lebo predovšetkým od vás
závisí vývoj jazykovej kultúry na
Slovensku, pretože práve vy by
ste mali byť tí najkompetentnejší!
Keď sa aj vašou zásluhou podarí
zničiť tento obranný štít národa,
jeho existenčný pilier, nebudeme.
Myslím si a dúfam, že nikto ne-
chce byť členom národa bez
mena, histórie a jazyka. Nemôžem
sa ubrániť pocitu, že k tomu mil'o-
vými krokmi spejeme.

- JOZEF MIKUŠ

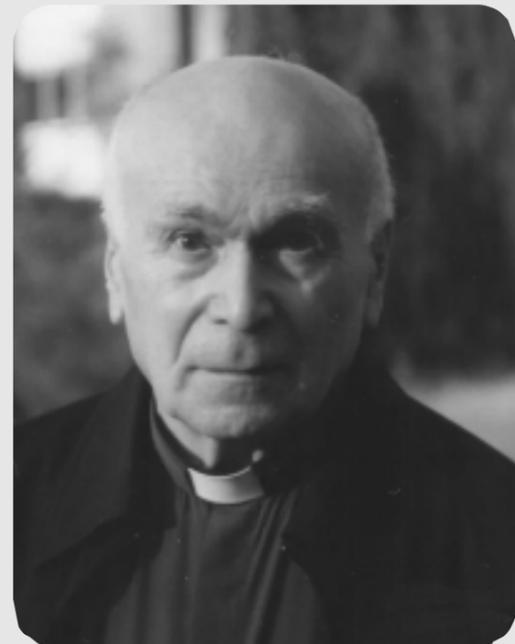
JOZEF TÓTH

Slávik a zvony

Gorazdovi Zvonickému,
apoštolovi a básnikovi
humanity a krásy
k storočnici

Vraciam sa s Tebou domov
na krídlach storočia,
Ty slávik zo Zemplína.
Už začuť hlahol zvonov
a v plači raduje sa
vtáčia sonatina!
Pod', Gorazd a vitaj,
hľa, Tvoje Močarany,
kde si objavil krásu sveta
a spolu s nami
znášal tvrdé rany!

Lež, čo si zasadil,
to tu stále žije:
Tvoje živé slovo,
ktoré sa nedá zabiť,
ani zmeniť na pašie!
Sú vtáčim spevom
a hlaholom zvonov,
pri ktorých človek
k práci i k modlitbe
ťažké ruky spína.
A ten spev slova,
slova večnej pravdy
i večnej krásy,
previeva v šíri svet,
hľa, z Tvojho Zemplína!
Slnko i roviny
i víno z Tokaja
a pšeničné polia
tak ako predtým

láskou rodiska,
láskou Zemplína,
stále horia, horia!

Vracia sa slávik
do starého hniezda,
nad ktorým svieti
močaranská hviezda.
A zvony Zemplína
radosťou jasajú,
slávika z Močarian
rodácky vitajú,
veď jeho sejba,
sejba slov,
slov neba i zeme,
je to zušľachtené
čire Božie semä.

Preto Ti vtáci spev
a zemplínske zvony
zvonit' budú vždycky,
Ty oráč i žatec náš,

poeta Zemplína
i poeta sveta
náš Gorazd Zvonický!

Organizátori:

Žilinský samosprávny kraj

Kysucká knižnica v Čadci

Obec Klokočov

Kysucké Nové Mesto

Mediálni partneri:

Kultúra - Dvojtyždenník závislý od etiky

Katolícke noviny

Kysuce - Nezávislý týždenník Kysučanov

My - Kysucké noviny

Rádio LUMEN

Vyhlásenie

9. ročníka literárnej súťaže

JURINOVA

JESEŇ

Celoslovenská literárna súťaž duchovnej tvorby

v kategóriách -

poézia a próza v slovenskom jazyku

Podmienky súťaže :

1. Súťaže sa môže zúčastniť každý autor, ktorého práce neboli doposiaľ knižne publikované.
 2. Súťažné práce v kategóriách - poézia a próza sú duchovne zamerané a napísané v slovenskom jazyku.
 3. Každý autor môže do súťaže zaslať najviac päť poetických resp. prozaických útvarov v maximálnom rozsahu 20 normostránok.
 4. Súťažiaci zasiela svoje práce so sprievodným listom, ktorý musí obsahovať meno a priezvisko súťažiaceho, kontaktné údaje (adresu, číslo tel. príp. mobil, e-mail) a vek autora.
- Súťažiaci môže uviesť aj svoju účasť v iných súťažiach.
- Ak zasiela viac súťažných prác, uvedie ich súpis na sprievodnom liste.
- Pri názve každej súťažnej práce uvádza svoje meno a priezvisko.
5. Súťažné práce je potrebné zaslať na e-mail:

jurin@kniznica-cadca.sk

vo formáte textových editorov doc, docx, odt, rtf.

6. Uzávierka súťaže je 15. septembra 2013.

K súťažným textom sa vyjadria známi slovenskí spisovatelia a literárni kritici,

ktorí navrhnu autorov na ocenenia

(1. - 3. miesto v kategórii poézia,

1. - 3. miesto v kategórii próza)

a na uverejnenie najlepších súťažných prác v zborníku.

7. Vyhodnotenie sa uskutoční v mesiaci október 2013.

Na vyhodnotenie budú pozvaní súťažiaci podľa návrhu odbornej poroty.

8. Organizátori nevracajú späť súťažné texty

a nebudú sa ani jednotlivito vyjadrovať

k zaslaným súťažným prácam.

To sa netýka záverečného vyhodnotenia

pozaných autorov.

Piate vydanie
Ďuricových Dejín

Pre nezaujatého historika je potešením prelistovať si toto fenomenálne dielo. Kto pozná Prof. Milana Stanislava Ďuricu z osobného styku, môže otvorene konštatovať, že je šťastím a osobným potešením s ním komunikovať. Sála z neho prirodzená dobrota, stály úsmev na tvári a ústretovosť.

Vo svojich knižných tituloch, a najmä v tomto jeho záverečnom diele, je úctivý k mienkam druhých, lebo mu ide o dobro slovenského národa, najmä mladých generácií.

Staršie úseky našich národných dejín zachytáva len priebežne, lebo nám chýba výskum latinských prameňov vo vatikánskych archívoch. Ide o priestor „slovanských“ kmeňov, ako ich nazvali grécki historici v 2. storočí (Ptolemaios a iní). Základné údaje o romanizácii týchto kmeňov najvyššieho predstavuje zámer cisára Marka Aurélia vytvoriť na tom priestore dve rímske provincie: Markomániu a Sarmáciu. Smrť - náhla morom, ktorý si priniesol z Orientu - mu prekážala uskutočniť tento pre slovanské kmene grandiózny plán. Jeho syn Komodus o to nemal záujem, aj keď ho vojenský veliteľia na to nabádali. Spomenuté provincie mali strážiť karpatské priesmyky.

Pán profesor je presvedčený, že výskum v Ríme priniesie nové prekvapivé poznatky pre naše najstaršie dejiny. Preto je potrebný Historický ústav v Ríme. Nežičlivci a odrodilci v našom národe budú neprestajne bojovať proti jeho zradeniu. Ich cieľ je bojovať proti slovenskému národu, lebo stále „pália tehly“ na stavbu svojich pyramíd. Nečudujme sa im. Sú geneticky - pokrve - zviazaní s našimi susedmi. Im nejde o historickú pravdu, ale o protislovenskú propagandu!

Dnes už aj mladá generácia vie, že nielen Budapešť, ale aj „matička“ Praha mala záujem nás Slovákov asimilovať a zväčšiť tak svoj národ. Nemec Bismark radil maďarskému Tiszovi - ako nástroj - školu a Cirkev. Masaryk mal plán cez školu počeštiť Slovákov za 20 rokov. Ale „Tempora mutantur...“

Časy sa zmenili... v náš prospech.

Naši nepriatelia v minulosti, ale aj v prítomnosti priam „zúria“, ak dokladáme, že naši predkovia sú na strednom Dunaji od Mladšej kamennej doby. Preto ten „pohon“ aj na profesora Ďuricu. Tacitovu a Ptolemaiovu GERMÁNIU si vysvetľujú ako doklad o germánskych kmeňoch v Podunajsku. A je to fenomenálny omyl. Pre Rimanov termín GERMANUS znamenal BLÍZKY, SUSEDSKÝ („FEDERÁLNY“). Skutočný termín - GERMÁNIA v zmysle nemeckom sa začína užívať až za otonských kráľov a cisárov z Posálie. Seriózny historik vie, že je rozdiel medzi vládnucimi družinami na ktoromkoľvek území a dedinským ľudom. Ten ich musí živiť prostredníctvom daní. Pánska vrstva nikdy neorala, nesiala, nežala, nekosila...

Profesor Ďurica nateraz nechce rozpaľovať mysle „zazobaných historikov“ v inštitúciách najnovšou výskumnou metódou DNA. Už to za Slovákov urobili zahraniční vedci z prestížnych univerzít. Percentáž „génov“ je dostupná! Nateraz sme však nezachytili informáciu, že by naši „páni“ prepracovávali svoje diela.

K starému Slovensku dodávame z rímskeho prameňa doklad, že po odchode prvého známeho kráľa Vannia - ustanoveného Rimanmi - už tu zakotvovalo prvotné kresťanstvo.

Bolo to v čase apoštola Petra. Je to v liste kráľovi Svätoplukovi, ktorý mu poslal pápež Ján VIII. V ňom tvrdí podľa záznamov v Apoštolskej stolici, že jeho predchodcovia - rímski biskupi - od začiatku kresťanstva učili našich predkov. To isté je v liste pápeža Jána X. dalmatinskému kráľovi Tomislavovi z roku 925. Je širšie, lebo tvrdí, že Apoštolská stolica učila všetky slovanské kmene v Podunajsku. Je to presné, ako je to u apologetu Tertuliana v jeho knihe LIBER CONTRA IUDEOS, 7. K roku 250 pápež Kornel zvolal synodu do Ríma (61 biskupov) a na nej boli prítomní aj dvaja biskupi („duo episcopi“) spoza rímskej dunajskej hranice: jeden „de Zubura“ (Nitry) a druhý „de Agria“ (Jágru). Uvádza to Paulus Orosius vo svojom diele „Historia...“

Známy je údaj o „Zázračnom daždi“ vo vojne Rimanov na našom území z júna roku 171. Šesť plukov z XII. légie vyzývalo svojich bohov, ale úspešný bol až 7. kresťanský pluk. Okrem vtedajších historikov to uvádza aj biskup Gregor z Nyssy (v terajšom Turecku), keď vizitoval svoje biskupstvo a prišiel do mesta SEBASTE. V ňom v katedrále boli pochovaní poslední mučeníci za cisára Licinia - 40 kresťanskí vojaci zo slávnej XII. légie, ktorá po „Zázračnom daždi“ nadobudla prímene LEGIO FULMINAX (Blesková légia). Tvrdí nám, že tento pluk sa organizoval z obyvateľov mesta Mytiléne na ostrove Lesbos.

Viem, že nejednen z čitateľov Kultúry bude krútiť hlavou: „Veď nás v škole učili opačne a nikdy sme o tom nič nečítali!“ Majú pravdu, bol to zámer Budapešti aj Prahy. „Sapienti sat!“ („Múdremu to stačí.“) A navyše starý Cicero nás pouča: „Contra factum non est argumentum!“

ANTON SEMEŠ

Taký bol Hlaváč

Sotvaže verejne sa zjaví,
nestačí snímať klobúk z hlavy:
preto je taký ošúchaný-
pre pozdravy zo všetkých strán.

Ten klobúk, nie jeho pán.
Mlad' lipne k nemu bez zábrany
a s doktormi sa v úcte preteká
sedlička zemplínskeho vidieka.

Taký je Hlaváč katechéta.
S ním rád sa človek stretá,
stačí mu pozrieť do tváři,
a človeka raj ožiari.

Mládež by chcela mať v ňom kráľa,
bo z neho činná láska sála.

Ako jej ducha živí v škole,
tak je s ňou pri súkromnom stole,
kde delia sa o teplú stravu,
veď štyria sú na jednu hlavu.

Taký je Hlaváč katechéta.
Nikoho neodmieta,
každého nežne k srdcu túli,
preto je uňho ako v úli,
v tom roji jeho prvorodých.

Nuž „zbohom, prázdninový oddych.
Obsadia si ho ako škorcei,
a už je s nimi pri Laborci,
kde prázdninové týždne trávi,
a čo mu príde do daru,
to vkladá pre tých do výbavy,
čo pristúpiť chcú k oltáru.
Keď prídu k moci noví páni

a chcú mu skaliť povest' svetlú,
do rúk mu strčia mestskú metlu,
znak spoločenskej potupy,
no mládeži nik nezabrání,
slávnostne si ho obstúpi
a mesto sama pozametá...
Taký bol Hlaváč katechéta.

Je čas

Slovák je sväto povinný
čítať aj cudzie noviny,
hoc o nás hlúpo hovoria
výmysly, klamy, priekoria.

Slovák sa zvíjal bez zbraní
pred lžou, čo srdce poraní,
A prebiť sa jej podarí:
Slováci? To sú bedári!

Tiene nám vrhli na fámu
a svet - kde môžu - oklamú.
Žiaľ, často sa im podarí:
Slováci? To sú drotári!

Náš vzlet, plod nášho úspechu?
Prejdú cez diery na mechu,
lebo klam pravdu prehlási:
Slováci? To sú valasi!

Nuž je čas, aby sme omyly
zo svojho života omyli,
nech dáky kultúr-ataše
vlast' nemení nám v salaše.

GORAZD ZVONICKÝ

(Pokračovanie z 5. strany)

Na oslobodených územiach cristeros zaviedli vlastnú administráciu a otvorili vyše 200 katolíckych škôl. 1. 1. 1928 vyhlásili ústavu pre plánovaný katolícky štát (La Constitución de los Cristeros). V jej prvom článku mexický národ „vyznáva a vzdáva hold všemohúcemu Bohu a Najvyššiemu Stvoriteľovi všetkých svetov.“ Ústava deklarovala, že najvyššiu vládu bude v Mexiku spravovať Kristus Kráľ, na čo mala bezpochyby vplyv encyklika Quas primas pápeža Pia XI. z 11. 12. 1925, ktorá ustanovila slávnosť Krista Kráľa. Táto encyklika mala konzervatívne i na civilné právo, okrem iného i na nemožnosť rozviazania manželstva (povoľovalo sa jedine ohlásenie dočasného oddeleného života). Ústava cristeros tiež stanovovala, že budúce Mexiko bude decentralizovaným a nebyrokratickým štátom so širokými právomocami regionálnej samosprávy, napr. aj v otázkach daní. (...) Dokument zredigovaný M. Palomarom a podpísaný a vyhlásený v októbri 1928 gen. Gorostietom ako Plan de los Altos (Plán z los Altos), ustanovil najvyššiu civilnú vládu LNDLR. Pre armádu Libertadores (Osloboditelia) prijal názov Národná garda. Dokument vyhlásil vojnu „barbarskému boľševickému rozkladu“. Povstanci taktiež vyhlásili pozemkovú reformu kvôli odškodneniu vlastníkov a zachovaniu práv zemanov (hacendados), a zároveň kvôli nároku na pôdu pre roľníkov. Rovnako vyhlásili i volebné právo pre ženy.¹⁰ Plán však poskytoval i možnosť odvolania sa vo vzťahu na projekt ústavy z januára toho roku, pretože prijal za základ ústavu z roku 1857, hoci sa vylúčením práv Reformy.¹¹

Počet cristeros vzrástol do roku 1929 na 50 000. Okrem toho asi 25 000 žien tvorilo Brigády sv. Jany z Arcu založené na báze Juventud Feminina Católica Mexicana.¹² Ovládali značnú časť krajiny - od štátu Durango na severe po Chiapas na juhu a od Atlantiku po Pacifik. Nepodrobili si však ani jedno väčšie mesto, pretože im chýbali ťažké zbrane. Čo bolo ešte horšie, v nasledujúcej akcii vládneho provokatéra Mario Valdesa, ktorému sa podarilo preniknúť do povstaleckých síl, bol obvinený zo zrady a zastrelený gen. Ramírez el Catorce. Vojenská iniciatíva však i tak zostávala v rukách cristeros, ktorí 21. 4. 1929 zvíťazili pod Tepatlán v regióne Los Altos, hoci pri bitke zahynul vojvodca o. Reyes Vega. V júni 1929 zahynul i generál Gorostieta. Celkovo mala vojna na svedomí podľa rôznych odhadov od 90 000 do 250 000 obetí, pričom straty na strane vlády o málo prevyšovali straty povstalcov. O konečnej porážke cristeros rozhodlo niekoľko faktorov.

Po prvé, na stranu vládných jednotiek sa pridali diplomaticky i militaristicky Spojené štáty, žiadajúce zrušenie 27. článku ústavy, ktorý znarodňoval naftové polia, čo bolo pre americkú spoločnosť nevyhovujúce. Spojené štáty posielali od marca 1928 mexickej vláde lietadlá a bomby na vojnu s cristeros.¹³

Po druhé, paradoxne, vysoké šance na víťazstvo v prezidentských voľbách v novembri 1929, ktoré mal kandidát Národného frontu obnovy (Frente Nacional Renovador) a zároveň Strany antireeleccionistickej a národno-demokratickej (Partido Antireeleccionista y Democrático Nacional) - umierneného politika a intelektuála José Vasconcelosa Calderona (1882-1959). Calderon uzavrel zmluvu s cristeros, ale vyhradil si, že vstúpi do platnosti až po jeho zvolení.¹⁴ To Callesa prinútilo k zloženiu zbraní, čím predstihol svojho rivala a viedlo ho k dohode s episkopátom, ktorá sa však neťahala povstalcov. Treba poznamenať, že Calles, ktorému ústava zabraňovala znovuzvolenie bezprostredne po uplynutí pr-

Cristiada

vého obdobia (roku 1928), zostal naďalej faktickým diktátorom v Mexiku z pozície Najvyššieho vodcu revolúcie (Jefe Máximo). Zároveň bol lídrom Národno-revolučnej strany (Partido Nacional Revolucionario), oficiálne založenej 4. 3. 1928 podľa konvencie v Querétaro, ktorá vlastne až do roku 2000 jednostranne vládla v Mexiku - od roku 1938 však už pod názvom Strana mexickej revolúcie (Partido de la Revolución Mexicana) a od roku 1946 ako Revolučno-inštitucionálna strana (Partido Revolucionario Institucional). Tento systém akejsi Callesovej „nadprezidentúry“,¹⁵ kde boli všetci ďalší prezidenti iba bábkami v rukách Jefe Máximo, trval až do roku 1936 a zapísal sa do dejín ako Maximato.

Tretím dôvodom bola až príliš kompromisná postava pápeža Pia XI, ktorý sice po niekoľkokrát odsúdil protináboženské prenasledovanie v konzistoriálnom prejave Misericordia Domini (20. 8. 1926), no zároveň odporučil mexickým biskupom prijať všeobecné návrhy Callesa. V júni 1929 kvôli dohode medzi prezidentom Emiliom Portesom Gilom (1890-1978) a umiernenými arcibiskupmi Leopoldom Ruizom (žil vo vyhnanstve vo Washingtone ako apoštolský vyslanec) a Pascualom Diazom a americkým kňazom Johnom Burkom, bola prostredníctvom amerického veľvyslancu Dwighta W. Morrowa (1873-1931) napokon uzavretá dohoda. Biskupi sa zaviazali odvolať náboženský „štrajk“ a prijať ústavu z roku 1917. Zároveň vláda deklarovala, že Ústava ani iné zákony a ani vláda už nemá v úmysle „zničiť identitu Katolíckej cirkvi, ani cirkvi žiadnej inej, či akýmkoľvek spôsobom sa miešať do ich duchovných právomocí“ (destruir la identidad de la Iglesia católica, ni ide ninguna otra, ni intervenir en manera alguna en sus funciones espirituales). Zároveň vláda prisľúbila, že ustanovenie zákonov bude aplikované „bez sektárskej tendencie“ (sin tendencia sectarista) a bez zaujatosti (prejuicio).¹⁶ (...) Cirkvi bolo prisľúbené vrátenie časti kostolov.¹⁷ Povstanci, ktorým Portes Gil udelil „ústnou garanciou“ amnestiu, mali zložiť zbrane - a to dokonca pod hrozbou exkomunikácie.¹⁸

Cristeros (a ich politické vedenie, čiže LNDLR) pocítovali dohodu uzavretú za ich chrbtom¹⁹ ako zradu. Až na vzácné výnimky však poslúchlí svojich biskupov a vrátili sa domov. Ich obavy neboli neopodstatnené - hneď po vyhlásení amnestie sa začali represie a jednou z prvých obetí bol kňaz Aristeo Pedroza, zastrelený dva týždne po zložení zbraní. Celkom bolo zavražde-

ných asi 500 veliteľov a 5000 rado- vých cristeros. Proti dohode sa vyslovil napríklad biskup Leopoldo Lara y Torres: „...katolíci sa ocitli pod náhrobným kameňom, ktorý im položil americký imperializmus.“²⁰ Ustanovený modus vivendi sa napokon ukázal pre povstalcov ako modus moriendi.²¹ Predseda LNDLR Rafael Ceniceros horekovo nad stratou výdobytkov cristiady, pretože katolicizmus „trpezlivý, poddajný, anemický a zbabelý“ (predošlých generácií) sa stal „katolicizmom skutočným, živým, plamenným, bojovným a bojovným“ až tak, že vzbudzoval strach jeho nepriateľov a zostával navždy verný pápežovi a Kristovi Kráľovi.²² Zdrvivý výsledok kompromisu biskupov Ruiza a Diaza vystavil i politický líder cristero M. Palomar y Vizcara (v korešpondencii s oboma prelátmi uverejnenej po štvrtstoročí spolu s komentármi od pamätníkov prvého z nich).²³ Kto bol naozajstným príjemcom oných arreglos, bolo povedané prezidentom Portesom Gilom na slobodomurárskom bankete 27. 8. 1929:

„Drahí Bratia, klérus teraz uznal celý štát i otvorene vyhlásil podriadenie sa zákonom. (...) Vojna sa nezachína, vojna je večná. Vojna sa začala pred 20-timi storočiami. Vyhlasujem to pred masonériou, ktorej členom som bol až podnes a ešte budem, nehľadiac na zákony.

V Mexiku sa v posledných rokoch stali štát a slobodomurárstvo totožnou vecou, dvoma entitami, ktoré kráčajú spolu, pretože ľudia, ktorí v posledných rokoch sedeli vo vláde, vždy našli cestu solidarity s revolučnými zásadami slobodomurárstva.“²⁴

Medzi historikmi a publicistami neustávajú kontroverzné názory na nutnosť uzavretia takého nerovného kompromisu a diskusie o role, ktorú v ňom odohrala Svätá stolica.²⁵ Rozhodnutie pápeža obraňuje napríklad i J. Meyer²⁶, že v konečnom výsledku - a to okrem nasledujúceho povstania - dohoda priniesla pokoj spoločenský i náboženský. Podľa neho: „Zatrpnutie mexických katolíkov bolo pochopiteľné. Z časového odstupu a zo studeného, realistického uhla pohľadu, historik musí uznať, že pápežstvo malo pravdu.“²⁷ Aj historici však musia uznať, že nedbalosťou biskupov chýbala cristeros garancia ochrany. Opačný názor majú napr. historici: Philippe Prévost, francúzsky historik z Quebecu (negatívne naladený voči pápežovi Piov XI. za jeho odsúdenie

Popravení katolícki povstanci Cristeros

Zoznam svätých a blahoslavených mučeníkov Cristiady kanonizovaných pápežmi Jánom Pavlom II. a Benediktom XVI.

Sv. Agustín Caloca
Sv. Atilano Cruz Alvarado
Sv. Cristobal Magallanes
Sv. David Galván Bermudes
Sv. David Roldán Lara
Sv. David Uribe Velasco
Sv. Jenaro Sánchez Delgadillo
Sv. Jesús Méndez Montoya
Sv. José Isabel Flores Varela
Sv. José María Robles Hurtado (kňaz)
Sv. Jóven Salvador Lara Puente
Sv. Julio Álvarez Mendoza
Sv. Justino Orona Madrigal
Sv. Luis Batiz Sáinz (kňaz)
Sv. Manuel Morales
Sv. Margarito Flores García
Sv. Mateo Correa Magallanes (kňaz)
Sv. Miguel De La Mora (kňaz)
Sv. Pedro de Jesús Maldonado Lucero (kňaz)
Sv. Pedro Esqueda Ramírez

Sv. Rodrigo Aguilar Alemán (kňaz)
Sv. Román Adame Rosales
Sv. Sabas Reyes Salazar
Sv. Tranquilino Ubiarco
Sv. Toribio Romo González
Bl. Anacleto Gonzalez Flores
Bl. Andrés Solá Molist (kňaz)
Bl. Ángel Darío Acosta Zurita (kňaz)
Bl. Ezequiel Huerta Gutiérrez
Bl. Jorge Vargas González
Bl. José Sánchez del Río
Bl. José Trinidad Rangel Montano (kňaz)
Bl. Leonardo Pérez Larios
Bl. Luis Magana Servín
Bl. Luis Padilla Gómez
Bl. Mateo Elías del Socorro Nieves (kňaz)
Bl. Miguel Gómez Loza
Bl. Miguel Agustín Pro (kňaz)
Bl. Ramón Vargas González
Bl. Salvador Huerta Gutiérrez

Telesné ostatky blahoslaveného Josého del Río Sánchez

Action Française). Zdôrazňuje, že nátlak Ríma na uzavretie dohody vyplýval z cesaropapistických názorov pápeža, teda jeho podriadeniu sa svetskej moci.²⁸ Ďalej napr. spisovateľ Hugues Kéraly, ktorý vinu neprípíše pápežovi, ale mexickému episkopátu²⁹, alebo Andrés Azkue, ktorý dohodu medzi oboma stranami nazval bez zábran „zradou určitých osôb a hierarchie“,³⁰ či poľský politológ Adam Wielomski, ktorý sa tiež vyjadruje bez pochybností: „Cirkev vrazila cristeros nôž do chrbta.“³¹

Nech by sme už akokoľvek ocenili politicko-spoločenské, zvlášť krátkodobé, skutky týchto kontroverzných arreglos, existuje i nadčasový, duchovný výsledok cristiady,³² ktorým je obohatenie martyrológie mexickej Cirkvi, a zároveň všeobecnej Ecclesiae Militans. Počas posledných dvoch pontifikátov Cirkve štedro ocenila obety mučeníkov, vzdávajúc im najvyšší možný hold - vynesenie na oltár.

Pápež Ján Pavol II. kanonizoval a beatiifikoval dohromady (postupne v rokoch 1988, 1992, 1995, 1997, 2000, 2002) 53 mexických mučeníkov z toho obdobia, z ktorých žiaden, čo je nutné osobitne podčiarknuť, osobne nesiahol po zbrani. Ďalších mučeníkov (3 kňazov a 10 laikov) kanonizoval 20. 11. 2005 pápež Benedikt XVI. Spomedzi nich spomeňme napr. len 14-ročného chlapca menom José Sánchez del Río, ktorý podstúpil beatiálne mučenie na policajnej stanici. Stiahli mu kožu z chodidiel a prikázali chodiť po rozsypanej soli a následne prejsť celé mesto. Napriek tomu sa však chlapec nevzdal svojej viery. Na um tu teda prichádzajú slová historika Jeana Meyera o ne-slabnutej viere Mexičanov i sile kňazských povolani v tejto krajine: „Staré známe príslovie Tertuliana z prvých storočí Cirkvi, ktoré hovorí, že krv mučeníkov je sejbou kresťanov, nie je len mystickým tvrdením, ale predovšetkým tvrdením sociologickým. V prípade Mexika to môžeme naozaj dosvedčiť.“

POZNÁNMY

1/ Rozhovor s Jeanom Meyerom, francúzskym historikom mexickej cristiady, „Fronde“ 1999, č. 15/16, str. 95

2/ J. Meyer, La Cristiada, str. 49

3/ Jediny z vodcov, ktorý zo stovky prítomných hlasoval proti vyhláseniu ozbrojeného konfliktu, bol Anacelto González Flores. Podrobil sa však vôli väčšiny. Sadol si vedľa arcibiskupa a prehlásil: „Utiekli nám voľ!“ , čím chcel povedať, že už nepanujeme nad našimi zvieratami. Bol to výrok muža, ktorý pracoval na poli so záprahom volov a ktorému voľ ušli. In: Meyer, J., str. 100

4/ pozri G. Carrere Cadirant, www.conocereisdeverdad.org

5/ Miguel Palomar, str. 30: „O nábožnosti povstalcov trefne a hlboko píše Meyer: Viera cristeros bola bez výnimky tradičnou rímskokatolíckou vierou, silno zakorenenu v španielskom stredoveku. Katechizmus o Ripalda, ktorý vedeli napamäť a k tomu ruženec, plnili dôležitú pedagogickú funkciu a viedli ku každodennému rozjaniu o tajomstvách viery. Umožňovali jej celostné poznanie, čím živo nahrádzali ľudu teologickú náuku. Krista poznávali v ľudskom živote a v utrpení, s ktorými sa často stotožňovali. Rovnakú úctu mali i všetci Ježišovi blízki, zvlášť Matka Božia a svätý Jozef, patrón dobrej smrti, ako i všetci svätí, ktorí boli zahrňovaní do denných rozjímaní. Kristus bol adorovaný v tajomstve svätej Trojice. Práve táto hlboko zakorenená viera bola vykršovaná ako povera, ktorú priniesli juhoamerickí misiónári a názory európskych katolíkov sa od nich nelíšia. (...) Bola to radikálne kresťanská, hlboko osobitá a živo prežívaná viera.“ J. Meyer, Viva Cristo Rey..., str. 126-127

6/ Smrti popravením unikol roku 1929 tak, že sa ukryl do podzemia, kde zostal takmer do konca života. El Vaticano: „Maciel tuvo una vida sin escrupulos y cometió verdaderos delitos.“ www.elmundo.es

7/ J. Meyer, La Cristiada, str. 164, 194

8/ El plebiscito de los Mártires, Comité Central de la A.C.J.M., México 1961, str. 95-102

9/ A. Azkue, op. cit., str. 49

10/ Revolučný štát tak urobil až roku 1953.

11/ Vid. Manifiesto a la Nación, Miguel Palomar, str. 53-54

12/ „Jak Iliada...“, str. 98

13/ L. Meyer, Historia de la Revolución Mexicana, 1928-1934: El conflicto social y los gobiernos del maximato, roč. XIII., El Colegio de México, 1981, str.

201-202

14/ Jeho volebný program vyzývajúci k národnému zmiereniu, pozri: Discurso de aceptación de la candidatura a la presidencia de la república, 5 de julio de 1929, www.memoriapoliticademexico.org

15/ V tom čase navyše Calles prešiel názorovým vývojom od internacionálneho socializmu k národnému socializmu a ukazoval sa na verejnosti, ako číta Mein Kampf. Následkom zvýšenej aktivity mexických komunistov ovládaných Komiternou, prerušil Calles diplomatické vzťahy so ZSSR.

16/ Declaraciones del Presidente Portes Gil y del Arzobispo Ruiz y Flores sobre el conflicto religioso, 21 de junio de 1929, www.memoriapoliticademexico.org

17/ Ako informoval prezident Portes Gil v príhovore pred Kongresom 1. 9. 1929, kaplánom bolo poskytnutých 858 kostolov a kaplniek. V tom čase dal Calles špeciálne privilégia protestantom, ktoré im povoľovali zakladať zbory a vyučovať „misionárov“, ktorých zaškolovali protestantskí pastori z USA po dobu šiestich rokov.

18/ El conflicto religioso terminó ya, „El Universal“, 22 de junio de 1929

19/ Proti početným vyjednávaniam protestoval ešte gen. Gorostieta (Carta a los prelados sobre los arreglos, J. Meyer, La Cristiada, str. 316-320) a o. Aristeo Pedroza prosil v liste arcibiskupa Ruiza, aby nevydával svoje ovce katom. (ibidem, str. 337-338)

20/ O niekoľko rokov nato (roku 1932) odišiel do Rima, aby podal pápežovi pravdivú správu o tragickej situácii katolíkov v Mexiku a zároveň získal podporu pre ďalšie povstanie. Jeho žiadosť však zostala nielenže nevyčíslená, ale bol donútený rezignovať zo svojho úradu.

21/ L. Lara y Torres, El „Modus Vivendi“. El conflicto religioso. La Acción Católica. Idem, Documentos para la historia de la persecución religiosa en México, Jus, México 1954, str. 739-745.

22/ E. Guerra Manzo, cit. str. 66

23/ M. Palomar y Vizcarra, Anotaciones a las memorias del Excmo. Sr. Dr. Dn. Leopoldo Ruiz y Flores, „Trento“, diciembre de 1959, str. 20-25

24/ J. Meyer, La Cristiada, zv.II, str. 373

25/ P. Serrano Álvarez, La batalla del espíritu. El movimiento sinarquista en el Bajío (1932-1951), Consejo nacional para la Cultura y las Artes, México 1992, roč. 1, str. 65-78

26/ Stanovisko pápeža interpretuje Meyer nasledovne: „Apoštolský stolec nepovažoval nikdy Callesa za Nera. Nezabúdaj, že je Cezarom. Omnoho viac ho však považoval za Karla III., s ktorým sa dalo dohodnúť. V tom prípade neboli cristeros nič viac, len pešiaci na šachovnici.“ In: La Cristiada, zv.I, str. 346

27/ „Iliada“, str. 110

28/ Prévost, L'Église et la ralliement. Histoire d'une crise 1892-2000, Centre d'études contemporaines, Paris, 2001, str. 199-205

29/ H. Kéraly, Les cristeros..., str. 172

30/ A. Azkue, str. 13

31/ A. Wielomski, Cristeros - anatomia ludowej kontrrewolucji, „Pro Fide Rege et Lege“ 2004, č. 3-4, str. 9

32/ Spomeňme i umelecké zobrazenie tejto epochy, a to najmä na poli literatúry a filmu. Uvedme aspoň diela Evelyny Waugh (Robbery under law, 1939) a Grahama Greena (Moc i chwala, 1967) a ich filmové stvárnenie z roku 1947 (The Fugitive) a 2010 (Cristiada). Film mal premiéru počas Svetových dní mládeže pod patronátom pápeža Benedikta XVI.

33/ „Iliada“, str. 105

Z poľského originálu Kryž pošrodku księżycy preložila Katarína Džunková

Peter, pamätáš si...?

K nedožitej osemdesiatke PhDr. Petra Maruniaka

Stretli sme sa po prvýkrát na prijímacích pohovoroch na Filozofickú fakultu UK v Bratislave roku 1953. Bol to rok likvidácie osvedčeného stredo-európskeho, resp. česko-slovenského systému stredoškolského štúdia, reprezentovaného klasickými a reálnymi gymnáziami. V tom čase už jeden z politických normalizátorov povojnového života na Slovensku s odbornosťou na školstvo - Ondrej Pavlík pripravil boľševickú reformu školstva a vznik jedenásťročienok. Na prijímacích na vysokú školu sme sa stretli poslední gymnazisti: oktávani, aj my

Bolo nás tam veľa vzhľadom na dva ročníky gymnazistov ako aj vzhľadom na to, že sme sa prihlásili na Literárnu vedu, na študijný odbor, o ktorý bol veľký záujem, ale ktorý práve pre nastávajúci školský rok na univerzite zrušili. A tak nás nakoniec pri pohovoroch oslovili ponukou: „Otvorili sme nový odbor knihovníctvo spolu so slovenčinou ako dvojpredmetové štúdium. Tam budete mať literatúry habadej a tam vás môžeme prijať, lebo inde je už všetko plné...“

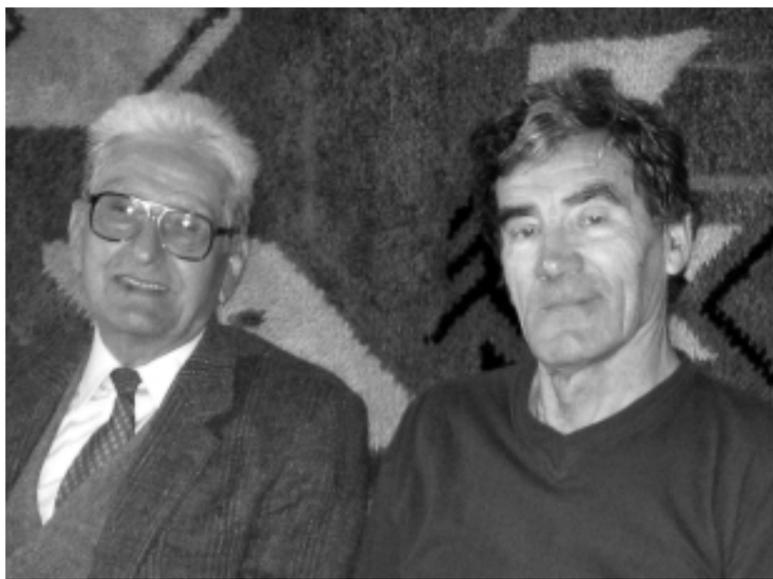
Patrieli sme teda k jedinému ročníku knihovníctva na FFUK s väčšinou chlapcov, ktorí chceli študovať literárnu vedu. V druhom ročníku sme sa stretli v internáte na Suvorovovej ulici, kde sme bývali na jednej izbe. Pamätáš sa na tzv. pyžamovú akciu v Suvoráku i na jedinečný študentský karneval roku 1956 v Bratislave po XX. zjazde ÚV KSSZ v Moskve? Boli sme na vojenskom sústreďení na Tureckom vrchu a práve sme v poli na trávnom kopci obedovali, keď sa nad nami objavil balón a z jeho košíka sa vysypali tisíce papierových listín. Bolo po obede! Rozutekali sme sa za nimi a s ťažkosťami sme sa pozerali na text Chruščovovho tajného referátu na XX. zjazde v Moskve o Stalinových zločinoch, vlastne o aktuálnych zločinoch boľševického režimu v Rusku. Bolo to vytlačené na jemnom japonskom papieri, fahučké, skládne do vrecka... Naši dvaja poručíci nám síce formálne nakázali odovzdať letáčky, ale nikto to nekontroloval. Podstatné bolo, že to každý z nás prečítal a jeden na druhom sme sledovali reakciu... Najviac boli zarazení, až zblednutí, naši prípravkári (tak sme nazývali komunistov - absolventov mesačných maturitných kurzov pre robotnícke kádre namiesto gymnaziálnych štúdií, nasadených na univerzity).

Vtedy sa aj nám, Peter, otvoril nový pohľad na svet, ktorý už nemohlo nič otriasť až po nástup Dubčekovej éry. Pamätáš si, ako nás nástup do

praxe rozdelil: Ty si zakotvil vo svojej milovanej Matici slovenskej v Martine, neďaleko svojho oravského rodiska, a ja nakrátko v Bratislave v Roľníckych novinách a potom natrvalo v Nitre. Smiali sme sa z istého knihovníka, ktorý chcel bibliografickými letákmi zvyšovať efektívnosť neudrživých družstevných hospodárstiev, ale neskôr sme sami rozvinuli takúto činnosť, aby sme odrazili útok militantných ideológov, ktorí chceli použiť MS a vedecké knižnice na ateistickú propagandu... Ale to už nastúpila Dubčekova éra a do nás vliala ná-

svojho produktívneho veku vytvoril dielo hodné jedného spoločenskovedného ústavu a zachránil si pamiatku veľkých osobností nášho národa z povojnového exilu.

Pamätáš si, Peter, ako sme v Prahe stretli kedysi v „slovenskom podniku“ Bystrica na Národnej triede hráčov Interu, ako oslavovali svoje víťazstvo? Bol si Interista, ja Slovanista... Ako sme neraz hodnotili českú inteligenciu a jej stálice rôznorodého ideového zamerania: Dyka, Čapka a mnoho iných? To známe Čapkovo „Prečo som sa nestal komunistom?“, ktorým odpovedal na príval mód-

Peter Maruniak s podpredsedom Slovenskej ligy v Amerike Ivanom Králikom

nej ľavicovej českej inteligencie i našim slovenským davistom hneď na začiatku v 20. rokoch?

Nedá mi, aby som teraz nad tvojím čerstvým hrobom na Martinskom cintoríne nezopakoval to, čo slobodný človek Čapek, ktorý sa nepodrobil ani disciplíne lôže, povedal krátko pred svojou smrťou tiež v prelomovej dobe na adresu svojich súpútnikov:

„Áno, veľa sa zmenilo, ale ľudia zostali rovnakí. Lenže teraz vieme lepšie, kto je kto. Kto je slušný, bol slušný vždy, kto bol verný, je verný aj teraz. Kto sa točí s vetrom, točil sa s vetrom i prv. Kto si myslí, že teraz prišla jeho chvíľa, myslel vždy na seba. Kto mení vieru, nemal žiadnu. Človeka neprerobíš, iba sa vyfarbí. Narod neprerobíš, len ak by si mal na to stáročia. Len davy môžeš viesť dnes tak a zajtra inak. Kto nenávidí, mal v sebe tú nenávisť vždy. Odkiaľ by sa v ňom odrazu vzala! Kto slúžil, bude slúžiť ďalej. Kto chcel dobro, bude zas chcieť dobro. Ani vôľa sa nemení. Nepozerať sa do tváre, ktorá sa zmenila - nikto sa nestane krajším tým, že si zmení tvár.“ Karel Čapek 4. decembra 1938.

A úplne nakoniec, drahý Peter, akoby dovetok: Obaja, hoci Oravci, mali sme radi víno. Víno nás povznášalo nad denné starosti a dávalo nám aj potrebný ironický nadhľad nad našimi súpútnikmi, ktorí nikdy nemali a nikdy nebudú mať bohatstva dosť a preň upisujú dušu diablu. Keď nebudajú na Kristove slová, pripomeňme im parafrázou známeho Chajjamovho štvorveršia, že ani oni, ani my tu nepobudneme dlho, a preto pozdvihnime čašu a pripíme na tvoju pamiatku i na nás, čo sa nám naše dni rýchlo krátia, veď všetci dobre vieme, že tí, čo už odišli, nikdy sa nenavrátia!

Ostane iba ich pamiatka v spoločenskom a historickom vedomí národa. Česť tvojej pamiatke, statočný Peter, i tvojmu príkladu pre všetkých vedome žijúcich pod Tatrami! Kto s Kristom umiera, s Kristom bude žiť vo večnosti.

EMIL VONTORČÍK

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava.

Telefón 0903 846 313.

Vydáva FACTUM BONUM, spol. s r. o.,

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: TEODOR KRÍŽKA. – Cena jedného čísla je 1,50 € – Časopis vychádza každé dva týždne s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint-Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a poštový doručovateľ Slovenskej pošty, alebo elektronicky na e-mailovej adrese: ganisinova.renata@slpost.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. –

Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV 757/08. – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word, označené menom autora a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – Tento ročník vychádza s príspevkom Ministerstva kultúry SR. – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

TUKOVA ZÁVEREČNÁ REČ A ROZSUDOK

Zo zasadnutia súdu 14. augusta 1946 nie je na mikrofilme zápisnica v ktorej by sa nachádzala Tukova záverečná reč, ktorú mal predniesť ešte 7. augusta, ale pre vyčerpanosť požiadal o viac času. Na prípravu mal teda Tuka týždeň. Zo spisu sa nedá zistiť, či si reč napísal, alebo hovoril podľa poznámok.

Podľa referátov Pravdy a Času povedal: „Keď som sa vrátil po deviatich rokoch v roku 1938 na Slovensko, našiel som tu úplne zmenené pomery. Z úst Hlinkových odznel vtedy piešťanský manifest a tento povedal svoju reč na bratislavskej demonštrácii z príležitosti návštevy amerických Slovákov. V týchto prejavoch označil svoje stanovisko voči Republike, voči Nemecku a voči Sovietskemu Rusku. Keďže Hlinka krátko nato zomrel, tieto prejavy boli všeobecne ponímané ako jeho politický testament. Bola tu slovenská vláda, pripravovali sa voľby, no nie do štátneho snemu, ale do Slovenského Snemu. Bolo mi naznačené, že ako jeden z niekdajších najodanejších spolupracovníkov Hlinkových mám tiež priložiť ruku k dielu. Udalosťami a všeobecnou mienkou tohto prostredia, ktoré ma obkľučovalo, dal som sa strhnúť a urobil som potom kroky, ktorými som, bohužiaľ, zapríčinil škody národu. Jednal som vždy s tým úmyslom prekúzať službu národu, nejednal som nikdy zlomyseľne z nízkych pohnútok, ani z nenávisti, ani zo ziskuchtivosti. Ja som vyšiel z politiky taký chudobný, aký som do nej vošiel.“

Lutujem svoje činy. Keby slávny Národný súd bol toho názoru, že moje činy musia byť odsúdené, prosím úctivo vziať do úvahy, že ja som zlomený stariec, nešťastný, už neškodný a prosím o vymeranie mierneho trestu“

Rozsudok, ktorý na 71 strán nesie číslo Tn ľud 7/46, bol vyhlásený 14. augusta 1946.

Menom republiky a slovenského národa konštatoval, že Vojtech hoci bol v roku 1929 odsúdený „pre zločin vojenskej zrady“ a „zločin prípravy úkladov o republiku“ odsúdený na 15 rokov trestnice, dopustil sa ďalších 52 zločinov.

Zoznam začína tým, že sa dohodol s Dr. Tisom, Ďurčanským, Machom, Murgašom, Mutňanským, Karmasinom, Seyss-Inquartom „rozbiť ČSR“, „násilím odtrhnúť územie Slovenska“ a vytvoriť Slovenský štát pod ochranou Nemecka.

Zoznam končí tým, že účelom, aby vystaňovanie Židov mohlo byť bez prekážok, uzavrel dohodu v ktorej sa zaviazal, že Slovensko vyplatí za každého vystaňovaného 500 RM a zároveň ho pozbaví štátneho občianstva.

Uvedenými činmi spáchal trestný čin domácej zrady a trestný čin kolaborantstva za zvlášť priťažujúcich okolností.

Preto sa odsudzuje na trest smrti povrazom ako hlavný trest, stratu občianskych práv a konfiškáciu celého majetku ako vedľajší trest. (V dokumentoch nie je nič o tom, či „celý majetok“ predstavuje niečo iné ako záhadne sa objavené dve strieborné tabatierky.)

Súdne náklady sa „vyhlasujú za nedobyté“.

V odôvodnení súd uviedol, že „obžalovaný sa k vine nedoznal a k faktom sa doznal len čiastočne“.

Rozsudok, ktorý prebral aj otázku pričítanosti a zdravotného stavu, nesie dátum 14. augusta 1946.

POPRAVA, AKÁ V HISTÓRII EŠTE NEBOLA

14. augusta 1946 súd rozhodoval o žiadosti odsúdeného a obhajcu o milosť. Zápisnica z tohoto zasadnutia - ako sme uviedli - chýba. Podľa ČAS-u však na otázku predsedu, či obžalovaný prosí o milosť, „Tuka odpovedal krátko, so známou pohnutia: - 'Áno, prosím!'“

Obhajca Dr. Vojtech Rampáček poslal toho dňa žiadosť, ktorej adresátom bol „Slovutný pán Dr. Eduard Beneš, prezident Československej republiky“ a v nej uvádza: „Apelujúc na Váš cit milosrdenstva,

kresťanskej lásky a na Vašu veľkodušnosť, dovoľujem si poukázať na to, že Dr. Vojtech Tuka dnes je človek úplne telesne a duševne zlomený, neškodný, na cudziu pomoc odkázaný, chorý stariec, ktorý už bezťak dohárajúce mu dni života trávi v úplnej opustenosti, od všetkých príbuzných a známych.“

Pre tohoto bezvládneho, napoly ochrnutého starca prosím Vás, Slovutný pán Prezident, o udelenie milosti a o dovolenie, aby svoj život prirodzenou cestou zakončil mohol.“

Obžalobcovia (Rigan, Šujan, Rašla) nedoporučili milosť. Súd sa tiež uzniesol proti milosti.

KAROL KUBÍK

Skon zavrhnutého muža

Posledné mesiace Vojtecha Tuku
(4. 7. 1880 Piarg - 20. 8. 1946 Bratislava)

Dňa 15. augusta 1946 predseda Národného súdu Daxner poslal „žiadosť obhajcu obžalovaného a už odsúdeného Dr. Vojtecha Tuku o udelenie milosti a odpustenie od výkonu trestu smrti“ Povereníctvu pravosúdia, ktoré príjem potvrdilo 16. augusta 1946 o 11.15 hod.

Dňa 16. augusta 1946 predseda Národného súdu - v.z. Bedna, napísal Štátnemu zastupiteľstvu (neupravené): „Na milosť odsúdený doporučený nebol, ani nebol súdom povolený odklad výkonu trestu. Keďže doteraz od nijakého príslušného orgánu nebol povolený odklad výkonu trestu a nakoľko ...od vyhlásenia rozsudku do 48 hodín milosť nebola udelená (táto lehota uplynula dnes t.j. 16. augusta 1946 o 13.10) žiadam o zariadenie výkonu trestu smrti na odsúdenom povrazom. Zároveň oznamujem, že za vyslaného sudcu som neurčil prísiadaceho rozhodnutejšieho senátu a preto treba aby štátnym zastupiteľstvom bol požiadaný predseda Krajského súdu o určenie vyslaného sudcu.“

Štátne zastupiteľstvo prijalo žiadosť o 15.45 hod. 16. augusta. 1946. nečitateľný podpis.

Povereníctvo pravosúdia 17. augusta 1946 vrátilo Národnému súdu spis v trestnej veci proti Vojtechovi Tukovi. Za povereníka Vagač.

Zo spisu nie je jasné prečo uplynuli skoro štyri dni od zamietnutia milosti po vykonanie rozsudku.

„Zápisnica spísaná dňa 20. augusta 1946 vyslaným sudcom krajského súdu v Bratislave o výkone trestu smrti povrazom na Dr. Vojtechovi Tukovi, na uzavretom dvore väznice Krajského súdu v Bratislave.“

Prítomní: Dr. Eugen Wagner, súdny radca, vyslaný sudca krajského súdu, Dr. Ladislav Müller, štátny zástupca, Pavel Shyba, súdny kancelársky asistent, Karol Cisarík, za správu väznice, Ján Kalinai za MNV, Dr. Kordoš, za OVNB, Dr. Rampáček, obhajca, Dr. Štefan Turan, lekár, Dr. Vojtech Orován, lekár, Jozef Stašo, rím. kat. duchovný.

Štátny zástupca zisťuje, že k výkonu trestu smrti sa dostavili všetci horeuvedení predvolaní a o 5.30 minút dal predviesť odsúdeného Dr. Vojtecha Tuku.

Vyslaný sudca Krajského súdu v Bratislave prečítal rozsudok Nár. súdu v Bratislave č.j. Tnľud7/46 zo dňa 14. augusta 1946 a vyhlásil, že milosť v lehote 48 hodín a ani dosiaľ udelená nebola a ani odklad výkonu trestu povolený nebol.

Na to odovzdal vyslaný sudca Krajského súdu v Bratislave odsúdeného štátnemu zástupcovi, ktorý vyzval kata k výkonu trestu o 5.38 minút.

Kat započal výkon trestu obesením o 5.38 hod a o 5.48 hod. hlásil, že rozsudok vykonan.

5.53 hod. obaja lekári súhlasne konštatovali, že odsúdený Dr. Vojtech Tuka nejaví známky života.

Po ďalšej polhodine o 6.23 hod. po

novej lekárskej prehliadke mŕtvolu Dr. Vojtecha Tuku, ktorá bola ponechaná na šibenici, lekári znova súhlasne konštatovali nastavšiu smrť.

Na to bola mŕtvola zo šibenice sňatá a nariadené ju tam ponechať na uzavretom dvore väznice po ďalšie dve hodiny.

Prítomní opustili miesto popravy. Hlasito diktované a po prečítaní schválené a podpísané D.a.h.“

24. septembra 1946 vydal Dr. Daxner v rámci „opatrení po rozsudku“ pokyn odpísať rozsudok 35x a zaslať rôznym úradom, medziiným Fondu národnej obnovy. Konštatuje sa, že trovy sú „nevymožiteľné“ a priznáva sa mu ná-

rodnosť slovenská, vyznanie: rímskokatolícke, otec Anton, matka Helena, rod. Černá. Miesto činu: územie Slovenska, Nemecko, Maďarsko.

NEKROLÓGY DLHO PO...

Alexander Mach

Mal som školu, videl som odchádzať na popravu doktora Vaška, náčelníka Kubalu. Vedel som o každom slove predsedu vlády Tuku, ako ho viedli a niesli - videl som ho ležať pred súdom a videl som, že má dni spočítané, že sa nedočká svojej popravy. A dočkal sa. Už úplne mŕtvola v posledných chvíľach, ako to býva i pri normálnom umieraní, ožil, rozjasnil sa a keď aj nevedel kráčať na svojich nohách, predsa ešte našiel v sebe sily, aby odišiel dôstojne.

O chvíľu mi rozprávali, ako si Tuka sňal okuliare, starostlivo poutieral sklá, dal do vrečka, poklonil sa, usmial, prežehnal a úctivo pokynul katovi... Nechcel som veriť. Podnes nechápem veci, ktoré mi svedkovia tejto popravy rozprávali. (Bude o nich reč.) Poprava išla za popravou. Nemohol som pochybovať, že i mňa čaká. A tak som sa pripravil.

Ján Balko,

ktorý bol vtedy tiež väzňom Národného súdu „V Salzburgu sme museli Nemcom urobiť politické ústupky, lebo ináč by nás Nemci boli obsadili a vtedy by mnohí z nás a ani z vás už tu neboli, iste by sme boli zahynuli niekde v koncentračných táboroch. Tukov proces ukončili bleskovo rýchlo a odsúdili ho na trest smrti.

Raz zavčasu ráno prišiel do ošetrovne dozorca X a upozornil nás, aby tu bolo všetko ticho! Prechádzka nebude a raňajky budú neskoršie.

My sme hneď tušili, čo bude, v ošetrovni ostalo mŕtve ticho, každý z nás myslí na smrť a na šibenicu. Áno, šibenica je jediný právny argument nových uzurpátorov moci.

Pán prelát Marsina sa začal nahlas predmodlievať modlitbu za umierajúcich. Modlitbu končil adoráciou „Nech mu je Pán milosrdným sudcom. Nech odpustí všetky jeho viny, Amen.“ Z dvora pod nami čuť akýsi haruch. Eugen Guzikewics je vysoký, vošiel do WC...a nenápadne sledoval čo sa na dvore robí. Po dlhšom čase sa vrátil: 'Pána Dr. Vojtecha Tuku viedli na vozíku' - začína Eugen rozrušeným hlasom -vozík sa im nespratral cez dvere, čo vedú na dvor a tak chromého a nevládneho Tuku stiahli z vozíka a vlečmo ho kati ťahali pod šibenicu.“

„Tuka má vraj porážku, je nehybný a vozia ho na... nemocničnom vozíku. Tohoto nešťastného človeka pre jeho hitlerovstvo mnohí z nás nemali radi... Posledne, keď som bol u lekára, som ho videl... Je to ruina, akýsi tieň bývalého človeka, schudnutý na kosť a kožu... Nevie, čo chce s ním robiť. Takúto ľudskú ruinu predsa nemožno súdiť, ani

odsúdiť. Pri tomto smutnom stretnutí som sa rozpačoval na stretnutie s Dr. Tukom na Sliachi. Tam som sa od bývalého maďarsko-kresťanského socialistického podpredsedu Dr. Viliama Heritza dozvedel, ako Tuka odprel v roku 1938/39 prihrať Slovensko Maďarom. ...Mnohí boli toho názoru, že Tuka bol nešťastím pre Slovensko, lebo po Salzburgu priviedol 'beráterov' ... Iní zas boli a sú toho názoru, že Tuka prijatím beráterov zamedzil príchod Gestapa...Za toto mu môžu ďakovať rovnako všetci tí, ktorí ho dnes súdia a ktorí vyvolali predčasné povstanie...“

OHLASY TLAČE

Proces proti Vojtechovi Tukovi mal odraz v tlači. Táto téma je bližšie spracovaná v publikácii Pamäť národa a príslušné výstrižky sa nachádzajú v súdnom spise. Uvádzame citát z ČAS-u z piatka 16. augusta, „Koniec zloducha“ (úvodník 4 dni pred Tukovým skonom), kde Dr. Jozef Halla kde medziiným píše:

„Hlinkovi lichotilo, že má univerzitného profesora za spolupracovníka a keďže sám bol zamestnaný povrchnou dmagogickou prácou, dal voľnú ruku Tukovi, aby zostavil strane ideový podklad a menovite spôsob politického boja. Andrej Hlinka nebol štátnikom, ani veľkým politikom. Vedel strhnúť masu ako kedysi Savanarola, len chýbala mu rozvaha, rozhl'ad, opatnosť a pocit zodpovednosti...V tóni tohoto primitíva (Hlinku -KK) mal Tuka otvorenú cestu k svojim zločinným zámerom... Ako pavúk súkal svoje siete až dostal i ľudí a stranu do svojej moci na cestu nepravosti...“

DOSLOV

Pochádzam z prostredia, kde bol v úcte prezident Tiso. Pamätám si pochmurnú náladu na jar, keď sme s rodičmi desiatovali na poli. Počul som, že sa odložili tanečné zábavy a dievčatá nosili čierne stužky vo vlasoch. Až neskoršie som sa dozvedal, čo bolo toho príčinou - 18. apríl 1947.

O prezidentovi Tisovi som sa všeličo dopytal v študentskej spoločnosti. Hovorilo sa aj o procese. Niektorí mali príbuzných, čo sa zúčastnili pojednávania. O Tukovi sa nehovorilo.

Niekedy na prelome 50. a 60. rokov mi kamarát Meliš rozprával o svojich rozhovoroch s pátrom Vendelínom Javorkom. Tento jezuita, bývalý rektor Kolégia Rusšicum, svojou funkciou podriadený priamo pápežovi, býval po návrate z Guluu v svojho brata V. Žiline. Tak som sa dozvedel aj o audiencii u predsedu vlády. Vojtech Tuka sa medzi rečou spýtal hosťa, čo povie na „našu“ vojnu s Amerikou. - To je také, ako keby blcha kýchlá pri Dunaji. Tuka sa - v Melišovom podaní „rozchechtal“ a so zdvihnutým prstom povedal: Dáme vás do Ilavy.

Mne sa tá príhoda javila sympatická a dobre som si ju zapamätal. Tuka mal zmysel pre žart.

Oveľa neskôr som čítal opis tejto príhody v knihe známeho cirkevného historika. Nepatrný rozdiel medzi mojou spomienkou a knižným podaním je iba v tom, že podľa mojej pamäti blcha „kýchlá“ a v knihe „zakašľala“. Vážnejšie to je s hosťateľovou reakciou. Ja som si pamätal, že predsedu vlády sa názoru významného cirkevného činiteľa schuti zasmial, kým podľa knihy „Tuka sa mu vyhrážal väzením, ale svetaskúsený trval na svojom“.

Inú nejasnosť som mal v tom, že mnohí z tých, čo na Slovenskú republiku spomínali v tom najlepšom, nemali pre Tuku pekné slovo. To je predsa ľudskú ruinu predsa nemožno súdiť, ani

dom vlády toho štátu. Po prevrate som si pozrel niektoré práce o Tukovi. Od autorov jemu naklonených ako J.E.Bor, alebo nepriateľských, ako Bohuš Hrabec. U jedných bol obdiv, u druhých priveľa nenávisti.

Kedysi dávno som sa dozvedel, ako prezident Tiso odmietol kandidatúru Joštiaka a Farkaša do vlády so slovami: „Tí vtedy budú ministrami, keď ich Horthy Miklós vymenuje“. Priznám sa, že mi to nesmie „zarežalo“. - Ale dal tým Maďarom! Na vysvetlenie musím dodať, že moji rodičia v čisto slovenskej obci na Kysuciach sa museli učiť ešte aj modlitby po maďarsky. Keď im to nešlo, boli tresty - aj fyzické. Takúto skutočnosť, pravda, dnes vnímame celkom inak. Slovákov už svet pozná ako „prastarý kultúrny národ“ a Slovenskú republiku medzinárodné spoločenstvo plno rešpektuje.

Po čase som zažil prekvapenie. Jozef Joštiak, keď sa v cudzine poberal na druhý svet, poručil si, aby ho v truhle zahalili slovenskou zástavou a neželal si kvety na hrob. Príslušnú sumu nech dájú na starobinec a podobne. Tak som si postavil otázku, prečo by si ten „Maďar“ želal slovenskú zástavu.

A Jano Farkaš? Podľa indícií z Tukovho procesu bol to práve on, kto sa významne pričínil, aby Tuka šiel (po návrate z väzenia) do politiky.

V roku 1973 som bol na Kúpeľnej ulici v spoločnosti Alexandra Macha a Vila Kovára na návštevu u neho pri jeho sedemdesiatke. V dobrej nálade mu Mach povedal: Jano (Farkaš si želal „Jano“ - KK), ja som bol proti tomu, aby si bol ministrom, veď ty si nebol na to vážny človek. - Farkaš bez akéhokoľvek vzrušenia odpovedal, že sa to dozvedel v tanci od nejakej sekretárky. Šiel za Tukom a vraví mu: Pán profesor, toto mi nerobte!

Gejza Medrický spomína, že chcel Jana Farkaša ako bystrého človeka zaradiť do grémia, kde sa konšpiratívne preberali vážne otázky. Nespravil to preto, lebo potom by si robili nárok na účasť aj Nemci.

V roku 1980 v Slávičom údolí pripnul Alexandrovi Machovi na prsia slovenskú trikolóru.

Osobný život Jana Farkaša nebol ideálny. Manželstvo sa mu rozpadlo, ale visel na svojej dcére Karmen. Bola medzi dievčatami, ktoré Tukovi odovzdali kytičky pri jeho návrate do Bratislavy. Z Karmen sa stala legendárna šansonierka Hana Hegerová. V čase, keď na neho prichádzali posledné veci, pripadlo mi vyznamenie dcéry, ktorá vtedy spievala v Hamburgu. Párkrát som ho na Krásnej Hôrke navštívil. Keď sa mu ruky trasli, požiach som mu svoj holiaci strojček. Už kedysi na konci dal mi zväzok svojich písomností. Bol tam aj veľký elaborát, ktorý v roku 1968 poslal Husákovi. Navrhoval federatívne usporiadanie, asi tak, ako bol autonomistický program. Z nejakého Husákovho prejavu súdil, že to aj čítal.

Niektoré veci, ktoré sa týkali dcéry, ako - ak si dobre spomínam - vysvedčenia, pamiatku na prvé sväté prijímanie, som „babuľke“, ako ju otec volal, poslal. Nevie, či mi poďakovala. Ostatné veci som dal do Národného archívu.

Pohreb sa konal vtedy, keď som bol na služobnej ceste.

Všeličo - aj prípad Jana Farkaša a Jozefa Joštiaka - naznačuje, že veľa pravdy o Tisovi, Tukovi a štáte na čele ktorého stáli, sa ešte skrýva pod nánosmi marxistickej a československej historiografie, presnejšie propagandy, ako aj za slzami nad obeťami boja za sebaurčenie a samostatnosť Slovákov.

Slovensko znova nadobudlo štátnosť spôsobom, ktorý pápež Ján - Pavol II. 30. júna 1995 vyzdvihol taktom: „Dali ste svetu znamenitý príklad ako možno dialógom a rešpektovaním obojstranných práv riešiť problémy, ktoré môžu vzniknúť vo vzťahoch medzi národmi a štátmi.“

Slovensko má právo aj povinnosť vedieť pravdu o ceste, ktorá viedla k takej pochvale.

Problém Tuka mi nedal pokoja a tak, na dôchodku, prečítal som spisy z jeho procesu roku 1947. Svoje poznatky ponúkam čitateľovi.